Anul III | Arad, Sâmbătă 18 (30 Septemvrie) 1899 | **Nr. 179**

REDACȚIA
Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL
Penrru Austro-Ungaria de un an fl. 10; pe 1/2 an fl. 5; pe 1/4 de an fl. 2.50 pe 1 lună fl.
N-rii de Duminecă pe an fl. 2.—
Pentru România și străinătate: pe an 40 franci.
Manuscripte nu se înapoiază.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERȚIUNILE:
de 1 șir garmond: prima-dată 7 cr.; a doua oară 6 cr.; a treia-oară 4 cr. și timbru de 30 cr. de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu primesc.

Anul III. | **Număr de Duminecă** | **Nr. 38**

Planuri nebune.

(Ai) Au Ungurii mulți șoviniști nebuni. Unul de mult cunoscut în toată țeara e un anume *Beksics*, consilier ministerial, cu plată de cel puțin *6000* florini pe an*;* și fiind-că are voie a nu lucra nimic în schimbul acestei plăți grase, el, pe lângă benchetuiri, vremea ce-'i mai rămâne liberă o ucide scriind în gazete unguerești împotriva naționalităților nemaghiare, ear' mai ales împotriva Românilor. Și deoare-ce peste toate ziarele din Budapesta, afară poate numai de 2—3, sunt stăpâni Ovreii, *Beksics* scrie numai ceea-ce aceștia îi poruncesc și îi dau voie să scrie.

Toate bădărăniile câte le-a scris el în restimp de vr'o zece ani pe la foile maghiare-jidane, le-a cuprins acum într'un mănunchiu și adăogând încă o seamă de minciuni și de povești, una mai îndrăsneață decât alta, le-a scos acum toate într'o carte, dându-'i titlul: *„Temeliile noue, pe cari să fie așezată politica maghiară."*

Să vedem dar' ce zice omul.

Intâiu și întâiu recunoaște, că **„politica de maghiarisare, urmată până acum, n'a dat nici un rod".** Și încă mai puțin decât cu nici un rod s'a ales politica aceasta privitor la Români, căci dintre aceștia nu numai că nu s'a prefacut nimeni în Ungur, ci dimpotrivă, Românii se sporesc și se întăresc tot mai bine, mulțămită firei lor spornice, hărniciei și cumințeniei, de-a cruța cele agonisite cu muncă și străduință. Toți banii cheltuiți, zice *Beksics*, pentru școli menite a preface pe Nemaghiari în Unguri, sunt aruncați de geaba în vênt, căci popoarele nemaghiare nu voiesc nici să audă de cultura maghiară, ba li-e scârbă de ea, cu atât mai mult, cu cât li-se impune prin silă.

Aceasta, zice, am putut să o constatez în primul rînd printre Români, mai ales între cei din Ardeal*;* și apoi la Slovaci, cari, ori-cât de năpăstuiți și obidiți sunt chiar și de natură, nu se maghiarisează, cel puțin poporul, țeranul acela oropsit nu, ear' câteva sute de cei lăpădați de neam dintre cărturarii Slovaci nu dovedesc nimica și nu sporesc de loc neamul maghiar.

Până aci omul, recunoscênd greșelile pe care le săvîrșiau în restimp de 32 ani, de când sunt singuri stăpâni peste țară, toți cei domni cu minți, începênd de la ministri până la cel de pe urmă notăraș maghiarisător, până aci, zic, *Beksics* a vorbit cu minte limpede. Dar, deodată 'i-se întunecă creerii; se apucă a asuda din greu și a naște niște planuri pe cât de nebune și proaste, pe atât de cu neputință de îndeplinit.

Dacă, zice, nu putem spori nația maghiară nici despoind pe celelalte neamuri de naționalitatea lor, atunci să o *întărim,* zice, și să o *înmulțim*, pe ea de ea, și prin ea. Și știți cum vrea să o facă prea înțeleptul consilier ministerial? Ia ascultați!

Maghiarul e în stare, zice, a se înmulți, când îi dai toate cele de lipsă, cand nu trebue să muncească din greu, când are pământ cu îmbelșugare și nu trebue să-'și istovească puterile prin trudă și străduință. Atunci, zice *Beksics*, Maghiarul se sporește mai tare decât ori-care alt popor din țară*;* și scoate de undeva sau iscodește el însuși cifra falsă, că națiunea maghiară se înmulțește în proporția de $15^{1}/_{4}\%$, *Românul* numai de $7^{3}/_{4}\%$, ear Slovacul chiar numai de $2^{1}/_{2}\%$.

Ei bine, cine va crede întâiu minciuna aceasta grosolană cu cifrele, când știut este de toți, că la nici un alt popor nu se nasc atât de puțini copii, ca la Maghiari; că ei din bětrâni încă așa 'și-au întocmit viața casnică, ca să nu aibă în căsătorie mai mulți copii decât 2, cel mult trei. Și apoi, a doua prostie: oare sporul de copii depinde el de traiul cel bun? de pământ mult? Eacă până eri-alaltăeri bietul țeran român, cât de mult era năpăstuit din toate părțile și în toate chipurile; abia putea să-'și ducă viața de pe o zi pe alta, hrănindu-se aproape numai cu mălaiu; ei, și cu [illegible] ba poate tocmai în urma acestui traiu simplu, dar sănětos, s'a sporit și s'a înmulțit ca nici unul altul în țară. Și astăzi încă, sporul de copii în familii e mai mare și sănětatea membrilor familiei e mai deplină tocmai acolo, unde oamenii trăesc mai ca în trecut, mâncând mai simplu, bênd apă în loc de beuturi spirtuoase și peste tot potrivindu-se, pe cât se poate, traiului de mai 'nainte.

Și despre Slovaci nu se știe oare, că tocmai în comitatele mai sěrace, *Trencin*, *Arva*, *Turocz,* poți vedé la țerani nu mai puțin decât 6—7 copii într'o singură căsătorie, dar numěrul crește adese-ori până la 12 și 14 odrasle.

Și așa s'ar puté dovedi prostia dlui consilier ministerial prin alte pilde, luate dela alte popoare sau din alte țeri.

Pornind odată din gând greșit, dl consilier merge nainte pe calea rătěcirii, până se încurcă deplin și ajunge la cumplită nebunie. In ținta lui adică, pentru a da țeranului maghiar cât mai mult pământ, pentru a puté trăi fără grije, boierește, el propune, ca toate moșiile cele mari ale magnaților unguri, ce ei le au în părțile locuite de Maghiari, să fie cum-va date țeranilor maghiari în anumite parcele. Ear pentru banii ce magnații unguri i-ar căpěta în schimbul moșiilor lor, să-'și cumpere pămênturi, păduri și ocne (mine, băi de metale) în ținuturile locuite de *Români și de Slovaci*. Acolo să se instăpânească și să maghiariseze, pe cât vor puté. Că cum își închipuește nebunul consilier ministerial întruparea acestui plan năzdrăvan, cine să se apuce de munca exproprierii moșiilor; cine să le dee bani magnaților pentru ele, bani, a căror sumă ar trece peste 500 milioane*;* cine și cum să iee garanții pentru toată treaba? *Beksics* despre toate acestea nu spune nimic, ci le lasă încurcate, gândindu-se poate să-'și frământe creerii ceialalți ai lui tovarăși în ale nebuniilor de maghiarisare. El numai atâta propune, ca să se întrunească o comisiune, care să chibzuească despre aceste planuri.

Nu ne vine a crede că se vor găsì chiar și printre înferbêntații Maghiari mulți, cari să aproabe planurile lui Beksics, atât de scâlciate ce sunt. Ziarele maghiare, cari nu scriu la porunca Ovreilor, le și osândesc foarte aspru, zicênd, că prin ele s'ar ajunge tocmai contrarul de la ceea ce se tinde, anume prăpădirea și mai repede a poporului maghiar și tocmai întărirea Nemaghiarilor.

Așa dar' aceste *„noue temelii ale politicei maghiare"* sunt și mai șubrede, ba primejdioase pentru poporul maghiar, decât cele pe care politica maghiarisătoare stătea până acum. Și ori-cât s'ar trudí stăpânitorii nostri în această privință, nu vor găsì mai sigur[illegible]meliile cele firești și [illegible] **pentru toți cetățenii patriei.**

Prin aceasta și viitorul poporului maghiar va fi pe deplin asigurat.

Cum țin Șvabii la naționalitatea lor. Că Șvabii din Ungaria nu prea țin la naționalitatea lor, dovedește și următoarea împregiurare:

Ministrul de agricultură are de gând a întocmi pe moșiile statului de la *Palanca* și *Bukin* economii de model. Arêndatorii de până acum ai moșiilor, 128 familii șvăbești, au înaintat ministrului rugare, să-și schimbe gândul și să le lase lor și pe mai departe în arêndă acele moșii. Intre altele ei se scuză astfel: Ministrul să nu le iee în nume ne rěu, că ei (Șvabii) nu știu până acuma bine unguerește, că nu ei sunt de vină, ci lipsa de școli unguerești. Ei făgăduesc, că pe viitor își vor da toată silința să se facă Unguri buni.

Nu prea le face multă cinste, că pentru bunuri pământești Șvabii se lapědă de naționalitatea lor.

Tăria culturală.

(*) Inregistrând succesul adunărilor culturale ținute mai zilele trecute atât între Români, cât și între Slovaci și Sași, ziarele maghiare strigau în cor: „Eată calomnia dovedită! căci dacă Maghiarii ar fi asupritori, desigur că naționalitățile nu s'ar fi putut desvolta atât de puternic pe terenul cultural și nici n'ar ținé adunări culturale atât de reușite..."

Socotim însă, că nu așa trebue pusă chestia, ci la rîndul nostru să întrebăm: Cu cât n'am fi mai tari, dacă guvernele maghiare nu ne-ar fi prigonit? Dacă n'ar fi disolvat atâtea asociațiuni culturale d'ale naționalităților (Slovacilor li-au închis toate școlile secundare!) și n'ar fi confiscat atâtea averi?

Ș'apoi să nu uite cei dela gazetele maghiare un lucru, de mare greutate, în polemică: **sub regimul constituțional maghiar**, *pretins și liberal,* **nu s'a întemeiat nici o reuniune culturală de a naționalităților**, ci toate le avem de pe *vremea nemțească*, cum se zicea, epocei urmate după revoluția maghiară.

Și în ciuda greutăților ce am întimpinat sub regimele maghiare, dela 1867 încoaci, ne-am întărit însă așa, că însuși semi guvernamentalul „Budapesti Hirlap" scrie: „In patria noastră naționalitățile trăiesc o viață culturală cu pulsațiune viuă". Se înțelege, de liberal ce este și binevoitor pentru naționalități, ziarul maghiar regretă grozav întărirea noastră culturală, cu atât mai deosebit, cu cât — așa zice — cultura naționalităților este nu numai în detrimentul *culturii* maghiare, dar și a *politicei* maghiare!

la un grad de desvoltare intelectuală, de care politica de maghiarisare trebue să se frângă. Știu că, cu cât ne întărim mai mult pe terenul cultural, cu atât mai ales vom puté resista și loviturilor ce ni-se dau în viața politică. „Budapesti Hirlap" o și scrie fără încongiur*:* „Fața de tendențele și direcția unui *stat național maghiar* cultura naționalităților este dușmănoasă".

Se resignează însă, și zice:

„Ca în statul ungar cultura dominantă să fie singură cea național-maghiară, **am întârziat".**

Propune, cu toate acestea, ca guvernul să urmărească cu cea mai mare atenție mișcarea culturală a naționalităților, și să caute ca prin bunăvoință, ajutorare morală și materială să dea caracter *patriotic* reuniunilor culturale ale naționalităților și să le câștige, cât se poate, pentru serviciile statului *național* maghiar. Și mai presus de toate *să le împedece* a se desvolta în direcția dușmănoasă de până acum. Pentru-că așa știe numitul ziar, și așa cred toți șoviniștii*:* reuniunile culturale române stau în serviciul iredentei române, ear cele slovace s'au dat în coate cu iredentiștii cehi.

Acusațiuni stupide!

Presa maghiară numește adică iredentism *unitatea culturală* a Românilor. Tot așa e iredentism și faptul, că Slovacii vorbesc aproape aceeași limbă cu Cehii și literatura lor a ajuns bogăție comună. Oameni de treabă și patrioți buni am fi deci — după logica șovinistă — numai dacă n'am mai citi nimic dela scriitorii din

România, ci ne-am face educaţia culturală citind pe Jókai orĭ prosa atâtor Ovreĭ, carĭ fac în present mărirea (?) literaturiĭ ungurești!

Conform logiceĭ acesteia, fraţiĭ nostri din regat, carĭ citesc foarte mult dela autoriĭ francezĭ, ar trebuí socotiţĭ ca întovărășiţĭ cu iredentiștiĭ francezĭ și peste tot: orĭ-cine, din sînul naţionalităţilor, ar cultiva altă literatură decât pe cea maghiară, este un — iredentist!

Teama de iredentă (culturală) între naţionalităţĭ este cu atât maĭ mare în sînul „patrioţilor", cu cât eĭ se tem, că în urma mizeriilor noastre politice din aniĭ maĭ recenţĭ, cu o forţă iresistibilă vom merge toţĭ înspre terenul cultural, ca acolo să ne desvoltăm și validităm puterile.

„Intreaga energie a naţionalităţilor — scrie „B. H."—îșĭ caută despăgubire pe terenul cultural. *Instrucţia nu va maĭ fi astfel scop, ci mijloc pentru ajungerea unor ţinte naţionale politice și culturale maĭ îndepărtate.*"

Are dreptate în privinţa aceasta. Numaĭ întărindu-ne pe teren cultural, putem ajunge și ţinta politică. Și tocmaĭ păţaniile celor din urmă anĭ trebue să ne înveţe, că lipsa uneĭ culturĭ maĭ temeinice ne duce și la crise politice.

Intr'adevĕr, s'ar putè oare, la un popor cult și politicește, să joace rol și bărbaţi, cari ajungênd la loc ales mai mult în virtutea bĕtrâneţiĭ lor, în conducere n'au dovedit decât slăbiciunĭ?!... S'ar puté să se strecoare între fruntași niște păuni, cari, după cum nu pot să-și ascundă vêrsta, în chip artificial și agăţându-și de mânĭ zorzoane, tot așa de puţin și-au putut ascunde sĕrăcia intelectuală?... Orĭ zăpăciţĭ și pătimași, căror loc nu între fruntașiĭ neamuluĭ li-se cuvine, ci la vre-o casă de sănătate?

Terenul cultural, eată ce trebue să avem sub deosebită pază. Acolo să ne ducem cu toţiĭ, unde mai ales îșĭ propun adversariĭ să ne atace și să ne slăbească. Școala, biserica și reuniunile noastre culturale să le întărim, ca astfel și pe terenul politic să putem lupta cu arme tari, cari nicĭ odată și în nicĭ o împregiurare să nu desmintă încrederea și nădejdea ce punem într'însele!

Tricolorul maghiar în România.

In 5/17 l. c., după-cum am spus în numĕrul duplu trecut, s'a dat în Bucureștĭ o mare sĕrbare poporală în folosul ţĕrănimeĭ ajunsă la miserie din causa seceteĭ și al săracilor capitaleĭ. Sĕrbarea s'a dat sub ocrotirea primărieĭ și cu spriginul a 12 reuniunĭ. Raportând despre decursul acesteĭ sĕrbărĭ, foaia nemţească din Bucureștĭ „*Rumänischer Lloyd*" scrie următoarele:

„Era în adevĕr înălţător de inimă a vedè, cum Românii chiar participăreĭ diferitelor reuniunĭ străine dădeau entusiaste semne de complăcere, și cum dădeau stimă și luare aminte cântecelor ungurești, întocmaĭ ca melodiilor naţionale române. Nicăirĭ nicĭ cea maĭ micuţă urmă de sentiment șovinistic, *nicĭ cel maĭ neînsemnat semn de ură naţională*, deși colorile maghiare nu erau purtate nicĭ-decum pe ascuns și chiar și portul naţional unguresc era destul de bine representat. In adevĕr un contrast, — zice maĭ departe „*R. L.*" — decât care maĭ bătĕtor la ochĭ nicĭ nu s'ar fi putut închipui.

„*Dincolo în Transilvania o pantlicuţă în treicolori românești nu poate fi pusă nici în chica unei fete de ţĕran, fără-ca din partea Maghiarilor orbiţi de întunerecul șovinismului să nu fie privită drept semn de înaltă tradare; ear' dincoaci o reuniune maghiară paradează cu toate emblemele sale naţionale și nu e nicĭ despoiată de ele și nici chiar supĕrată, în mĕsură fie cât de mică, din partea nimĕnui, din contră — e acoperită de aplause. In adevĕr, un fapt acesta, care pentru Români întocmai așa de onorific e, cum de ruşinător e pentru Maghiari*".

Și trebue să se știe, că „*Romänischer Lloyd*" nu e redactat de Români, ci de Germani din Germania, cari judecă imparţial asupra stărilor de lucruri din România și asupra celor dela noi.

Afacerea dela Brașov.

(Coresp. part. a „Tribuneĭ Poporuluĭ")

Brașov, 13/25 Sept.

E un an și jumĕtate, de când afacerea școalelor române dela Brașov ţine aproape într'o neîntreruptă grije pe toţi buniĭ Românĭ, atât dela noi, cât și din România. Alarma s'a dat când s'a învederat, că stăpânirea ungurească nu lasă ca fraţiĭ nostri de dincolo să mai dea așa zisa *rentă*, adecă dobânda averilor ce statul român luase dela biserica St. Nicolae din Schein (Brașov). Ear fără acești banĭ (peste 40.000 fl.) așa se credea, școlile române, isvorul de lumină al atâtor generaţiunĭ, nu vor mai putè să meargă 'nainte, ci sunt în primejdie ori d'a fi închise, ori de a primi ajutorul — și astfel și *amestecul* — Ungurilor.

Din nenorocire în aceste vremuri de grea cumpănă, în fruntea epitropieĭ școalelor [illegible] Brașov s[illegible] avea nicĭ [illegible] ici înţelepciunea trebuincioasă întru lămurirea lucrurilor. Trebuia adecă mai presus de toate dovedit, că statul român *datorește* școlilor din Brașov suma ce se da regulat de un șir întreg de anĭ.

Aceasta aveau s'o dovedească guvernul român *în bună înţelegere* cu eforia școalelor române de la Brașov.

Ce a făcut însă dl Voina, președintele epitropiei școalelor? A scos vestea, că fără nicĭ o pricină binecuvêntată, ci numai așa, din dușmănie, guvernul român și îndeosebĭ dl D. Sturdza, *nu vrea* să mai dea renta, făcêndu-se a nu știi, că dacă renta s'ar da *nainte* de a se regula afacerea între cele douĕ guverne, român și unguresc, Ungurii, potrivit legiĭ ce au la îndemână, ar puté să închidă școala. Ear pe d'asupra a început și proces împotriva guvernului român, fapt la care biserica Sfintei Adormirĭ din Brașov-cetate *nu s'a învoit*, și de aci o lungă ceartă nu numaĭ între cele douĕ bisericĭ *cu deopotrivă drepturĭ asupra școalelor române*, ci între toţĭ Românii, căcĭ uniĭ au luat parte lui popa Voina, ear alţiĭ au împărtășit părerile domnilor Diamandi Manole și Ghiţă Popp, cari tocmai în foaia aceasta au arătat de ce nu trebue să pornim proces împotriva statuluĭ român. Intre cei-ce au părtinit pe Voina a fost și fie-iertatul mitropolit Miron, așa că marele vinovat s'a putut susţinè până zilele acestea în fruntea epitropieĭ școalelor.

Mulţumită nouluĭ metropolit, Ioan Meţianu, la 9/21 l. c. dl *Voina a fost înlăturat de la cinstea de care se arĕtase nevrednic.* Făcêndu-se adecă în sus-arĕtata zi alegerea eforieĭ, președinte s'a ales, cu toate voturile, dl Ioan Petric, ear' vice-președinte dl Diamandi Manole. S'a pus astfel capĕt uneĭ gospodăriĭ, care dacă maĭ ţinea, ducea la ruină școalele. Orașul întreg știe, că popa Voina a mișcat toate pietrile ca să fie tot el ales președinte. A facut tot felul de greutăţĭ comisaruluĭ consistorial, dluĭ Dr. I. Mihu, ba a avut cutezanţa să și amenințe, spunênd că dacă nu se va alege tot el president, ceĭ de la biserica sft. Nicolae nu vor maĭ ajuta școlile. A fost însă pus la locul luĭ, dat de o parte înspre bucuria obștească și înspre durerea membrilor d'alde Saftu, destituitul profesor din România și azĭ preot, a căruĭ alegere fusese de altfel protestată chiar de Voina, pe cuvênt că nu e vrednic să fie preot, în urmă s'au împăcat însă, pentru a se dovedì dreptatea proverbuluĭ român că: „*Cine se aseamănă, se adună*".

Pentru n o ĭ, ceĭ din giurul „*Tribuneĭ Poporuluĭ*", înlăturarea din presidenţie a dluĭ Voina este o mare mulţumire. Se știe anume, că „Tribuna Poporuluĭ" a fost *singurul* ziar, care a deschis și neted a spus chiar din capul locului, că Voina pentru o miie și o sută pe pricinĭ, nu maĭ poate să rĕmână în capul eforieĭ. Suntem veseĭ, că dreptatea a învins, cu tot sgomotul ce a făcut în giurul seu popa Voina atât în foile din Ardeal, cât și în cele din România, carĭ fie din neștiinţă, fie că *așa le venia la socoteală*, îl înfăţișau pe dl Voina, ca pe un mucenic, care sufere pentru treaba naţională, ear' dniĭ Sturdza, Poni și Haret, ministri, carĭ n'au voit sa stea de vorbă cu el, erau niște... *vênzĕtorĭ!...*

Fie ca înlăturarea luĭ Voina să fie o [illegible] pentru ceĭ carĭ socot, că sgomotul poate ţinè locul faptelor bune, ear' pentru mult încercatele școlĭ române, comoară scumpă *luturor* Românilor, să fie începutul uneĭ epoce de pace și înaintare.

Osândiţiĭ din Sêrbia.

Lunia trecută, tribunalul statarial din Belgrad a rostit judecata asupra acelor bărbaţĭ, carĭ au fost arestaţĭ în urma atentatuluĭ cu revolver ce l'a sĕvîrșit un Bosniac cu numole *Knezevicĭ* asupra luĭ *Milan*, tatăl regeluĭ sêrbesc Alexandru, încă în ziua de 6 Iulie n. a. c.

Toată lumea, din orĭ-ce ţeară, pe tot rotogolul pămêntuluĭ știe, că *Milan* este unul din ceĭ maĭ stricaţĭ și rĕĭ oamenĭ, câţĭ au trăit în lume, căcĭ pentru banĭ, carĭ îĭ trebuiau pentru vieaţa sa destrăbălată, el se lăpădase de tron, de nevastă, de dreptul de a fi tatăl fiiuluĭ seu, în sfîrșit de-a fi chiar cetăţean sêrb, să nu maĭ aibă nicĭ patrie, nimic, el care a fost acolo odată rege.

In anul 1891 căpĕtase din nou 3 milioane de ruble de la ţarul rusesc, legătuindu-se pe cinste că nicĭ odată nu se va maĭ întoarce în Sêrbia, căcĭ numaĭ rĕu face și fiiuluĭ seu și ţeriĭ sale, de carĭ s'a fost lăpĕdat. Așa s'a întêmplat, încă în anul 1889.

El însă, *Milan*, deodată, isprăvindu-'i se baniĭ, se întoarse din Paris, unde îșĭ trăia lumea albă, a călcat în picioare orĭ ce făgăduială de cinste ce o făcuse oamenilor, și acum 4 anĭ se întoarse earăși în Sêrbia pe furiș. Amăgind pe fiiul seu, regele *Alexandru*, cu fel de fel de momelĭ și amenințărĭ, *Milan* ajunse a se face nu numaĭ comandant suprem al oștireĭ sêrbeștĭ, ci a porunci fiiuluĭ seu rege în toate cum are să domnească.

Toată lumea, atât în ţeară cât și în străinătate rĕmase înmărmurită de o așa mare cutezanţă a luĭ Milan. Ceĭ-ce [illegible] pe faţă îșĭ rostiau nemulţumirea și vĕrsau [illegible] de purtarea lui *Milan*, erau fruntașiĭ pa[illegible] duluĭ poreclit radical sêrbesc; și de loc nu[illegible] puneau pază gurei. De aceea *Milan* îĭ [illegible] grozav și jura că ori când, el însă se va [illegible] buna asupra lor.

Și într'adevĕr, când bosniacul *Kn[illegible]zevicĭ* pușcase asupra lui *Milan*, aceasta [illegible] și luat de pretext întêmplarea aceasta ș[illegible] pus îndată de au fost arestaţi peste 150 [illegible] radicalĭ, carĭ apoi au fost chinuiţĭ în tem[illegible]ţele poliţieĭ din Belgrad într'un mod maĭ rĕu [illegible] cât turcesc, ear' pe *Knezevicĭ* l'au silit [illegible] prin chinuri, dar' și prin amăgirĭ de [illegible] pare, să mărturisească că a fost năimit [illegible] radicali, deși ei sunt cu totul nevino[illegible]

Am amintit de maĭ multe ori proce[illegible] de cercetările și de pertractarea lui. [illegible] acum osânda:

La moarte *prin împușcare* au [illegible] osândiţi: Knezezvicĭ și deputatul ţĕran [illegible]ko Taisicĭ, care însă fugise încă în [illegible] 1896, dinaintea unui alt proces de atu[illegible] în care fusese osândit la 20 ani rĕ[illegible] El trăește în capitala Muntenegrului, *Ţetinie*, unde nu 'i-se poate întêmpla [illegible] mica, oamenii de acolo nu-l vor lăsa.

La robie de 20 anĭ au fost osân[illegible] 13 inși, între carĭ: colonelul *Nikolicĭ*; [illegible] advocaţi, pe urmă negutĕtori și slujbași. [illegible] vor purta lanţuri grele pe picioare. Ca [illegible] li s'a băgat, că au voit să depună de [illegible] tron pe regele *Alexandru* și să goneasc[illegible] tatăl seu, *Milan*. Nu li-s'a dovedit însă [illegible] mic, ci toate s'au judecat numai după [illegible] ciunile și falsurile Bosniacul, care a [illegible] plătit pentru aceasta și totuși n'a sc[illegible]

La 5 ani temniţă au fost osândiţ[illegible] inși, între care și nevasta unui căpit[illegible] Acestia, zice, pentru-că știau de pregăt[illegible] celor dintâiu și nu le-au spus.

La 9 ani temniţă, unul singur: fo[illegible] ministru *Tauşanovicĭ*, numai pentrucă, [illegible] a vătămat pe tatăl regelui!

Knezevicĭ a fost împușcat încă [illegible] aceeași zi, după amiazĭ. Când stătea [illegible] intea groapeĭ, unde era să cadă, str[illegible] „Jur încă odată, că eu singur sunt vi[illegible] vat, nimeni nu m'a năimit, toţĭ celal[illegible] sunt nevinaţĭ."

Și astfel din pricina rĕutăţiĭ ace[illegible] singur om și din pricina rĕzbunăriĭ lui Mi[illegible] atâţia oameni vor suferi pe nedrept r[illegible] grea.

ULTIME ȘTIRI

Deschiderea Dietei.

Budapesta, 28 Septemvrie. *Azi [illegible] deschis Dieta după 4 luni de vacanţe. Nu [illegible] întêmplat nimic însemnat...*

Crisa în Austria.

Viena 28 Septemvrie. *Mon[illegible]chul a însărcinat cu compunerea no[illegible] lui cabinet pe baronul* **Gautsch**, *pre[illegible]cesorul contelui* **Thun**, *dându-i îndr[illegible] mare să aleagă ca ministri numai fu[illegible]ţionari ministeriali, cari nu apar[illegible] nicĭ unui partid, fie din dreapta ori [illegible] stânga. Se crede, că ministerul va fi m[illegible] format gata.*

Incă osândiţi sêrbi.

Belgrad, 28 Sept. Azi s'a urmat [illegible] judecarea celor acusaţi în procesul ate[illegible]tului și complotului. Au fost osândiţi [illegible] foștĭ ministri: unul, *Milovanovicĭ*, la 6 [illegible] celalalt, *Vesnicĭ*, la 2 ani temniţă, nu[illegible] și numaĭ pentru-că a scris aspru co[illegible] lui Milan.

Apĕrătoriĭ acusaţilor încă sunt prin[illegible]niţĭ în diferite chipuri.

Biblioteca Central University Library Cluj

„Un comentar la statutul organic".

Noi Românii din Ungaria trebue că ne aflăm într'o situaţie foarte norocoasă. Probabil, că plângerile noastre îndreptăţite, au aflat consideraţie deplină. Poate că toate postulatele noastre, în respect naţional, au fost întru toate îndeplinite, şi dacă aşa este, apoi de sigur e sosit timpul, ca să păşim acum şi la resolvarea altor chestiuni urgente naţionale, precum este, între altele, şi revisuirea „Statutului organic" al bisericei noastre ortodoxe române.

Pentru aceasta pledează broşura de curênd apărută a d-lui cavaler I. de Puşcariu, intitulată: *„Un comentariu la § ul 96 al Statutului organic bisericesc gr. or. român după 30 de anĭ"*.

Autorul reaminteşte trei broşuri, apărute în anii 1875, 1880 şi 1881, în cari se face critica şi contracritica congreselor electorale bisericeşti din 1873 şi 1874.

Alegerea metropolitului Meţianu şi cea a Episcopului Goldiş dau ansă autorului a face lămurire critică asupra lor, şi încă în legătură cu cele atinse în amintitele broşuri.

El recunoaşte, că la toate alegerile, începênd din anul 1873 şi până astăzi, s'au făcut agitaţiuni incompatibile cu sfinţenia actului. Pagubă că nu se rosteşte asupra agitaţiunilor sĕvîrşite la alegerea Archiepiscopului Meţianu, căci, a şti în ce se cuprind aceste agitaţiuni, ar fi întru adevĕr interesant!

Domnul autor ne asgură, că în tractarea chestiunei va fi pe deplin obiectiv, fiind condus numai de intenţia, de a lămuri încă odată, acum, după o experienţă de 30 de ani, toate anomaliile din Statutul nostru organic, cari turbură buna înţelegere între singuraticele părţi constitutive, şi anume a reasuma urmările vătămătoare pentru archidiecesă, la cari a indigitat încă în congresul constituant din 1868.

Autorul îşi uită însă să adauge că se va ţiné departe de ori-ce exagerare, cum este şi ceea ce 'şi-o permite el prin părerea emisă la pagina 6, că alegĕtorilor din archidiecesă nu le va succede nicĭ-odată a alege de Metropolit pe un Presbiter plăcut lor, fiind-că pentru aşa ceva sunt strugurii prea acri, deoare-ce această eventualitete poate să ocure, numai dacă toate trei scaunele episcopeşti ar fi vacante, şi chiar şi în acest cas e întrebare că, oare ajunge-ar Archiepiscop Presbiterul cel mai vrednic?

La această nedumerire a autorului se poate da cu înlesnire rĕspunsul că, cei 60 de alegĕtori din archidiecesă, pot întotdeuna să înalţe în tronul metropolitan persoana ce lor le convine, dacă toţi 60 îşi dau votul unui candidat.

Spre a o putè face aceasta însă, trebue să se unească ei între sine cu privire la candidatul ce vor să-'l aleagă, şi timp pentru aceasta au întot-deauna destul. Dacă cu toate acestea n'o fac, şi cei 60 de alegĕtori vin la congresul electoral fără a fi orientaţi asupra candidatului ce au să-'l aleagă, apoi n'au cuvênt să se plângă contra resultatului negativ, pentru-că ei înşişi sunt de vină.

De altmintrelea, în împregiurări normale, opiniunea publică trebue să fie pe deplin orientată, cu privire la cualificaţia respectivului candidat, încă înainte de vacanţa scaunului episcopesc.

În ceea-ce priveşte pretensiunea, că Presbiterul respectiv are a se alege numai din archidiecesă, autorul pare că pune preţ foarte mic pe posiţia unui Episcop. Eu cred, că la o astfel de alegere nu se poate urma rigoros din destul, în scopul de a nu se ridica oameni slabi la o dignitate atât de înaltă.

Episcopul trebue să fie bărbat de caracter, cult şi cu voinţă tare, pentru-ca să poată susţinè deplină ordine în diecesă, *să poată şi să voiască să apere drepturile bisericei sale din toate părţile.*

Ear un astfel de bărbat se caută în întreagă metropolia, şi trebue dată mulţămită lui Dumnezeu, dacă el se află.

Şaguna încă n'a fost născut în Ardeal, şi cu toate acestea, care dintre urmaşii sei 'l-a apropiat numai? Durere, până acuma nicĭ unul!

O astfel de limitare nu recunoaşte Statutul nostru organic, nici chiar cu privire la alegerea unei persoane pentru scaunul metropolitan, şi noi, tocmai în interesul bine priceput al bisericei noastre, am urma foarte înţelepţeşte, dacă am ţinè sus şi tare la această disposiţie a lui.

Aici nu vine în combinaţie nici ordinea ierarchică, nici natura lucrului, nici bunăvoinţa faţă de cutare ori cutare persoană, *ci simplu şi numai interesele bisericei şi ale naţiunei*: ear acestea reclamă imperios, ca un bărbat integru să ocupe tronul metropolitan, apoi afle-se acest bărbat între Episcopi, afle-se între Presbiteri, e tot-una!

Ce poftеşte dl cavaler de Puşcariu?

El doreşte 4 lucruri, anume:

1., Ca toţi Episcopii să se aleagă de congres;

2., Ca să se înfiinţ ze încă 3 Episcopii: una în Timişoara, alta în Oradea-mare şi a treia în Decj ori în Cluj;

3., Ca în Sibiiu să se institue un vicariu cu rang de archiereu, o dorinţă veche a d sale, şi

4., Ca, — deşi nu este aperte zis, ci se poate ceti numai printre şire, — să se facă o centralisare în sensul, ca metropolitul din Sibiiu să fie investit cu o anumită putere, căreia au să 'i-se conformeze celelalte 2 eparchii sufragane.

Noi ştim, că dorinţa spre centralisare a eşit la iveală încă sub Metropolitul Miron; ştim însă şi aceea, că ambe diecesele sufragane, pentru interesele lor bine pricepute, n'au vrut să ştie nimic despre aceasta, şi sigur, nouele încercări în această direcţiune, le vor respinge cu toată hotărîrea.

E dl Puşcariu de socotinţa, că la alegerea Episcopilor prin congres, s'ar ţinè mai bine seamă de dorinţa alegĕtorilor din archidiecesă ca până acuma?

Eu trag la îndoială aceasta, pentru-că până acum 'şi-au stat în faţă 60 de voturi contra 60; la alegerea prin congres însă ar dispune numai de 30 voturi faţă cu 60 ale dieceselor sufragane!

De ce nu pot archidiecesanii să aibă un candidat propriu, fie şi un Presbiter numai, pentru scaunul metropolitan, noi întru adevĕr nu putem să înţelegem.

La această alegere nu e vorba de ridicarea unei persoane de un anumit rang la tronul metropolitan, ci de aceea, ca această înaltă dignitate s'o ocupe o persoană, care are pentru aceasta în cea mai mare mĕsură însuşirile recerute şi necesare.

Că Episcopii ar fi candidaţii naturali pentru demnitatea metropolitană, nu este adevĕrat, şi aceasta nicĭ n'o admite Statutul nostru organic. Din contră, disposiţiile cuprinse în el sunt cât se poate de nimerite, deoare-ce ele nu restrîng pe alegĕtori absolut în privinţa alegerei candidaţilor.

Instituirea a lor trei Episcopii noue este numaĭ chestie de bani, care însă până acuma n'a putut fi resolvată în mod norocos.

Suposiţia, că poporul de bună voie ar pune la disposiţie mijloacele bănești de lipsă în acest scop, în împregiurările actuale când comune întregi se declară fără confesiune, ni-se pare cu totul eronată.

Să facem însă nitel obiect de observaţie starea clerului nostru, şi urmările modestelor lui venite, şi apoi nu ştiu ce ni-se va părè în timpul de faţă maĭ înteţitoriu: a îmbunătăţi starea materială a acestuĭ cler, ori a înfiinţa 3 Episcopii noue?

Eu aşa socot, că cea dintâiu!!

Domnul Puşcariu e de părere (pagina 25), că sinodul nostru episcopesc, după cum e acuma, va deveni cu totul ilusoriu. El zice că după moartea metropolitului, acest sinod constă numaĭ din 2 episcopi. Ce se va întêmpla dar, dacă în acest timp moare, ori e bolnav şi unul ori amêndoi aceşti episcopi? Atunci rĕmânem fără sinod? Într'un astfeliu de cas am fi nevoiţi să ne îndreptăm ori către Sêrbi, ori către patriarchul ecumenic, spre a obţnè un vot sinodal. Dacă nu voim să ne facem ridicoli, apoi trebue să ne înmulţim scaunele episcopeşti.

La acest feliu de argumentare trebue să reflectăm, că ori-ce exagerare este rea, pentru-că dacă ne-am ţiné de procedura d-lui Puşcariu, apoi am puté întreba şi noi maĭ departe că, oare ce s'ar întêmpla, dacă chiar şi după sporirea scaunelor episcopeşti cu ocasiunea unei trebuincioase alegeri de metropolit, toţi episcopii ar fi bolnavi, ca să nu zicem morţi, fiind acest lucru prea din seamă afară grozav?!

Spre a dobândi într'un astfeliu de cas un vot archiepiscopesc, n'ar fi nevoe să ne îndreptăm nici la Sêrbi, nici la un Patriarch ecumenic, pentru-că din norocire se află în Cernăuţi o archiepiscopie română grec-orientală. Dar peste cele două Metropolii române ortodoxe din România de ce am fi nevoiţi că trecem, ca să nu ne oprim până la Constantinopol?

Că la alegeri nu lipsesc încercările din partea deosebitelor persoane, ba, durere, nici chiar din partea episcopilor, spre a face propagandă în favorul unei sau altei persoane, e o apariţie întru adevĕr tristă, şi ar trebui să nu se maĭ întêmple.

Dacă amicii, cunoscuţii, rudeniile şi maĭ ştie Dumnezeu cine, pot să exercieze înrîurinţă asupra actului electoral, apoi, întru adevĕr, stau rĕu acţiile în biserica noastră, şi nu trebue să ne mirăm, dacă căpĕtăm tot prelaţi slabi, cari nu sunt în stare să represente cu efect drepturile bisericeĭ noastre.

Drept aceea, mĕ bucur, că la alegerea Episcopului Goldiş, alegĕtorii sei au păşit cu toată hotărîrea contra influinţărei încercate de Metropolitul Meţianu, în favorul archimandritului Hamsea.

Domnul de Puşcariu ne asigură, că Metropolitul Miron a înrîurit alegerea archimandritului-vicariu Popea de Episcop al Caransebeşuluĭ, pentru-că a ţinut mult la ordinea ierarchică.

Creadă aceasta cine-o vrea, eu însă am convingerea, că fieiertatul Metropolit a protegeat această alegere numaĭ din motivul

---

FOIŢA „TRIBUNEI POPORULUI."

TEATRUL NAŢIONAL.

O şcoală noi voim virtuţii
Şi artelor voim trofeu,
Biserică voim credinţei,
Ca să mărim pe Dumnezeu!

Altar voim culturei noastre
Să strîngem totul la un loc:
Virginile ca să păzească
Să nu se stîngă sacrul foc!

Ear limbei noi voim o harfă,
Ca'n graiul dulce românesc
Poeţii nostri să ne cânte
Virtuţi eterne, ce trăesc.

Voim un templu, un Olymp,
Osan'acolo să strigăm:
Ca fruntea scumpilor eroi
Cu lauri s'o încununăm.

Voim cu toţii o tribună,
Bărbaţi cu suflet mai senin
Iubire, pace să vestească
In mâni cu ramuri de maslin.

Voim s'avem un monument,
Voim s'avem un pedestal,
De unde sufletele noastre
Pluti-vor către ideal!

Arad, 23 Sept. 1899.

Iosif Stanca.

Cântecul Marcului*)

La cetatea Marcului,
In ţara Ardealului,
Câţi Turcĭ p'acolo trecea,
Toţĭ bună ziua-'i dădea,
Numai Varta cel mai mare
Venia dindĕrĕpt călare,
Nici bună ziua nu-'i dare,
Făr' cetatea 'i-o călca
Şi nevasta 'i o lua,
Da şi pe mă-sa-o călca
Cu copita calului
Pe faţa obrazului.
Că el bine mi-o ştiut,
Că Marcu 'mi dus la têrg.
Şi Marcu, dacă venia,
Şi cetatea n'o vedea
Şi nevasta n'o găsia,
Pe maică-sa o 'ntreba:
„Da ce să fac acuma?"...
Maică-sa din graiu grăia:
„Să desbraci haine domneşti
Şi să 'mbraci călugăreşti,
Buzunare gălbioare,
Pe mijloc cu săbioare!
Să te iai pe la ferestre
Şi să cerĭ călugăreşte,
Precum cer călugăriĭ
Pe seama mănăstiriĭ".
El pân' la Varta-ajungea
Şi cerea călugăreşte,
Precum cer călugăriĭ
Pe seama mănăstiriĭ.
Varta afară-'mĭ eşia
Şi din graiu aşa-'mĭ grăia:
„D'ale moş, călugăraş,
Calu ăsta dela tine
Par'că a fost şi la mine!"
„Poate că să fi şi fost,
C'am găsit pe Marcu mort
Colea la un cap de pod
Ş'am şezut, l'am comândat
Şi d'acolo cal mi-o dat".
Atunci Varta îĭ zicea:
„Descalecă, hai în casă!"
El în casă se băga
Şi de vin că s'apuca.
Şi tot una aducea,
Că nu ştia cu cin' bea,
De Marcu nu se temea. — —
Marcu bea şi grij'avea,
Ca nevasta să şi-o ia.
Când după vin se ducea,
Marcu din graiu îi grăia:
„Tu, nevasta Marcului,
Cu cin' 'ţi ţie mai bine?
Cu Turcu ori cu Marcu?"
„Da cu Marcu, sĕracu, —
Pe Turc lua-l'ar dracu!"
— „Roagă-te lui Dumnezeu,
Că de te-i şti ruga bine,
Marcu ear o fi cu tine."
— „Da de unde să mai fie,
Dacă spui că l'ai vĕzut
Da la pod zĕu omorît
Ş'ai şezut la comândat
Şi d'acolo cal ţi-o dat."
Da ei lacrĕmile-i da...

*) Este o varianţă, mai complectă, a versului „Cântecul Marcului" apărut de tot scurtat în „Biblioteca copiilor" din Braşov. O dăm din o colecţie de „Cântece vechĭ", adunate din gura poporului de dl George Maican, învĕţător în Ticuşul-român, care ni-le trimite spre publicare.

ca să se scape de un om ce-i era incomod.

Domnul de Puşcariu află că prin alegerile decentralisate de până acum ale episcopilor, amĕsurat firei lucrului, s'a desvoltat în biserica noastră un spirit separatistic şi particularistic, care insuflă serioase îngrijiri.

Spre a proba aceasta, se aminteşte scrisoarea unui domn nenumit, în care se ridică plângeri contra lui Popasu şi se zice că, atât în diecesa Caransebeşului, cât şi în a Aradului s'au adus Ardeleni, spre a-'i face protopopi, cu scurtarea în carieră a indigenilor.

Adevĕrul e însă, că Episcopul Popasu se bucură în diecesa de Caransebeş de o prea frumoasă aducere aminte; despre el se va vorbi întot-deuna cu respect, pentru-că el a creat tot ce există în această diecesă. Rudenii n'a adus aici; ci din contră a lăsat mulţi oameni tineri să studieze, şi i-a spriginit cu toată inima din al sĕu propr'u. Bani n'a adunat, pentru că pentru aceasta a fost prea cu mână largă.

Cu totul altfeliu stau lucrurile în diecesa Aradului, unde,—cu părere de rĕu fie zis, —Episcopul Meţianu, într'un mod neîmpreunat cu rĕspundere, a adus rudenii de ale sale în cele mai influente posiţii!

Apoi ori în Arad, ori în Sibiiu, ori în Caransebeş se întêmplă astfeliu de lucruri,— nicăiri nu e bine, şi nicăiri nu este iertat, pentru-că nepotismul pretutindenea este vreddic de condamnare!

Drept aceea, dacă Aradanii nu dau bine de archiepiscopul Meţianu, apoi de bună seamă îşi vor fi avênd ei temeiurile lor plausibile.

Aceasta însă nu dă de loc titlu de drept la un resens contra Românilor transilvăneni, şi ar fi fost mai bine, ca observările făcute în această privinţă, nici să nu se fi făcut, căci ele întru adevĕr apar ca nişte lucruri mĕrunte de tot, ca să nu zicem sĕcături.

Omul se judecă după caracterul, după cultura şi după onorabilitatea sa, şi nu după locul naşterei, ori după ţara în care s'a născut, şi ar fi trist de tot, dacă am lăsa să se încuibe o astfeliu de deosebire tocmai între noi Românii.

Oamenii culţi tot-deauna sunt în atingerile lor sociale urbani şi cu bună-cuviinţă; acest lucru este aşa de sine înţeles, încât trebue să ne mirăm, dacă cineva priveşte în astfeliu de deosebiri motive de întâietate faţă cu alţii.

Nu voiu să zic, că dintr'o anumită parte nu s'ar stărui ca să se producă scisiune între Românii din Transilvania şi între cei din Ungaria, dar aceea ce domnul de Puşcariu scrie despre oare-care ură contra Ardelenilor, se aseamănă foarte mult unei nisuinţe, menită a introduce întru adevĕr o astfeliu de scisiune.

Domnul cavaler de Puşcariu doreşte modificarea statutului nostru organic. De ocamdată numai modificarea §-ului 96. Regimul de sigur va fi pe deplin învoit cu aceasta dorinţă, dar mai presus de ori-ce îndoială este, că în acelaşi timp el ar insista, ca să se modifice încă şi alte dispositii, cari 'i s'ar părè lui potrivite pentru aceasta.

Scutul nostu naţional este religia noastră, a cărei neatêrnare este garantată singur şi numai prin statutul nostru bisericesc, şi acum oare noi îşine să dăm mână de ajutor, ca în această fortăreaţă să ni-se facă o spărtură?

Şi pentru-ce aceasta?

Pentru-că deputaţii la alegerile de episcopi nu ar fi dovedit destulă independenţă ori doară, cum s'a întêmplat la Arad, au fost prea independenţi, fiind că nu s'au supus voinţei Metropolitului Meţianu, ori doară în sfîrşit, pentru-că ambiţia unuia sau altui domn n'a fost satisfăcută!!

Fagubă, că cavalerul Puşcariu este atât de tăcut, în privinţa celor petrecute pe după culise, cu ocasiunea alegerei actualului Metropolit Meţianu. Poate că am fi dobândit un punct de razim, spre a putè experia, pentru-ce dumnialui a lăsat să apară „comentarul" sĕu abia acum, după alegerea Metropolitului Meţianu şi după alegerea Episcopului Goldiş.

Ceea ce ni-a spus dl cavaler de Puşcariu în broşura sa, nu ne poate aduce de loc la convingerea, că momentul de faţă ar fi cel mai nimerit spre a întreprinde modificarea §-lui 96 din statutul organic al bisericei noastre.

G.

IMPRESIUNI
dela
adunarea din Orşova.

„Quem dii oderunt paedagogum fecerunt", adecă pe româneşte: pe cine l'a urît D-zeu, pe acela l'a făcut să vadă: — Rusava—Dierna—Ad-mediam (satul lui Iorgovan), Ada-Kaleh—Poarta-de-fer, Egeta—Drubetis-Turnul lui Severus şi ruinele podului lui Traian.

Dar' ce zic ruinele? Insuşi podul cu pilastrii ceĭ puternicĭ apăreau înaintea ochilor nostri sufleteşti! Mai vedeam şi soldaţii romani trecênd înarmaţi spre a fulgera pe Decebal, creând astfel tipul daco roman; de altă parte vedeam cu durere pe „Reli" dĕrîmând podul, dar' nu şi gloria divului Traian.

Bieţii dascăli! după-ce au pus la cale „mogândeaţa" morfologică, după zisa lui Ghejia (să scriu ceva, fără a aminti de fratele Ghejia, nu se poate), în Turnu-Severin au dat năvală, ciocănind în ruinele podului, de par'că voiau a construi din acel material, proiectatul pod între România şi Sêrbia, scăpând România de această grije.

Dorul Românaşului, exprimat prin poesiile lui Petrino: cu referire la simţemêntul etnic-românesc:

„Ah! Vĕ rog, spuneţi-'mi mie,
Ştie lumea ori — nu ştie,
Ce durere port în sin
Zi şi noapte de suspin?

Inima-mi în sîn se bate,
Gândurile-'mi sunt turbate,
Ochii lacrĕmi isvoresc
Şi puterile-'mi slăbesc" —

a perit, căci de pe faţa fiecărui participant, care înarmat cu câte o poatră, cărămidă, ciment, etc. am cules:

„Un suvenir, comoară de visuri fericite,
De zile luminoase şi *îndumnezeite*".

Zidit-am altar sfânt de pietate în inimile noastre, căci ne-am vĕzut un „dor" împlinit. După 1794 de ani, dat a fost, ca ceĭ uriţi de zei, după-ce au percurs în spirit peripeţiile istorice şi cu ele plămădeala, din care falnic se ridică Statul Român, să-l vedem aievea.

S'a tot zis, că România din punct de vedere cultural a înaintat foarte mult. Baş că ai zgodjit-o! Ne-am dus în ospĕtării (hotel) şi să vezi! te-ai simţit par'că, acum — la intrarea noastră — au eşit ienicerii cu iataganul pe uşa ceealaltă. Un coleg în naivitatea sa, însufleţit de cele vĕzute în palatul liceului, 'şi-a permis luxul de a scamota că: *„România zideşte şcoli şi nu birturi"*. Gugumanu de el s'a însufleţit la experimentele chemico-fisicale şi de „razele lui Röntgen", predate de un domn profesor şi nu colea la berea naţională regală Bragadiru. De unde să plătească acest fabricant en gros enormele dări, dacă noi îl lăsam în „stich". Dacă România progresa în birturi şi nu în şcoli, de sigur că dascălii nu alergau la uşa cuhnei cu şeica după zamă de..... pardon! — de zarzavaturi, dacă pui între zarzavaturi: bobul, păsula, mazĕrea, cucruzu .... şi încă vre-o 7—8 feluri de bucluc. Vezi Doamne, viu din Arcidava să fomez la Drubetis. Poftim cultură, când stomachul e aşa de rĕu mobilat! Veţi zice că după ce ne-am săturat a privi palatul liceului, cu piramidele de puşti şi alte arme veritabile (de pe vremea doamnelor cremene şi iască) menite pentru deprinderile elevilor, apoi sale de cant, de pictură, sculptură, anatomo-chemico-fisicale, dimpreună cu experimentările ad oculos, de gimnastică, a chipiului costumat al nepotului lui Decebal-Traian id est: „Carol II." Daciae rex sau imp. (nu-'mi aduc bine aminte), Tudor, Iancu, etc. etc.—mai ai lipsă de prosaica poftă de bucate alese şi de saliva cea pipărată (25 bani decilitrul) Bragadiru? Aferim!

O cocoană (boeriţă) de cozonaci, vĕzênd atâta spuză de om cu straie jidoveşti şi spuindu-'i-se că nu suntem jidovi, ci învĕţători, în mirarea sa cea naivă a exclamat aferim! apoi asta i tot creştinătate?!

Am fost deprimaţi că numai hamalii ne au întimpinat şi şi aceia cu idiferentism ca pe ori ce pasager; ne-a durut că entusiasmul din ziua precedentă, când banda militară, corurile de acolo, tinerimea liceului, primarul cu eşarpă şi poporaţia se întreceau a bineventa şi a ura corul din Lugoj şi pe ceĭ câţiva dascăli (pardon! în România numai cantorilor le zic dascăli, nouĕ însă învĕţătorĭ) codăi rĕsleţi, carĭ ne-au lăsat să ne chibzuim a nu primi geschefturile cu cumpĕna zecimală, oferită de un stimat coleg, secundat de reclamul unui pretins Dr. din cutare localitate, — zic ne-a durut că tot acel entusiasm — de altcum foarte la loc — mâne-zi s'a ascuns sub plapomă. Se cuvine a fi entusiasmat pentru renumitul cor din Lugoj, cu atât mai virtos faţă de corul „cultural" dascălesc din Bănat. Ieremiada aceasta însă a încetat, îndată ce am cercetat liceul, unde am avut satisfacţia a auzi prelegerĭ în şcoala secundară, cu terminĭ technicĭ în limba română, un lucru ce ne aducea aminte de ungureasca din gimnasii, era amintirea vieţii de student, par'că regimul nostru din punct de vedere cultural a introdus în licee şcoale paralele cu limba maghiară şi română, pe tema frăţietăţii ce ni-o pune în perspectivă — nu contele Tisza Pişta, — ci cutropirea slavă, care e baubaul Europei-centrale.

Incântaţi de astfel de şcoale, am cercetat ruinele podului, care eleviĭ din Voivodeni îl amintesc în resbelele cu Dacii; ruinele „Drubetis", „Turnul lui Severus", sculpturile cu sarcofagul din minunatul parc, în dosul bulevardului, internatul, bisericile, mai ales cea a grecului (imitaţia bisericei de Argeş) etc., tot atâtea

---

Şi Turcu că 'mi-o vedea
Şi două pălmi îi trăgea,
De stele din ochi săria,
Şi Marcu tot îi răbda — —
Turcu bea şi se 'mbĕta,
Marcu bea şi grij'avea,
Ca nevasta să şi-o ia.
Turcu din graiu îi grăia:

„D'ale moş, călugăraş,
Eu de când sunt pe pământ
N'am vĕz't călugăr jucând."
Marcu din graiu îi grăia:
„Unde jucăm câte doi,
Amar fug Turcii de noi.
Ş' unde jucăm câte cinci,
Fug Turcii toţi de p'aici."
Ei de joc că s'a puca
Şi Marcu se desbrăca
De haine călugăreşti
Şi rĕmânea în domneşti.
Da zĕu el era semnat
Că era cu fer legat.

Şi dacă Turcul vedea,
Din cap beţia-i săria
Şi din graiu aşa grăia:
„Ia-ţi, Marcule, nevasta
Şi banii cu ferdela;
Numai lasă-mi viaţa;
Ţine banii dela mine
Şi-mi dă zile dela tine".
„Ba zĕu mie nu-mi trebue
Banii tĕi cu ferdela,
Făr' numai viaţa ta,
Că mie mi-a rĕmânea." —
P'un picior se rĕsucia
Şi 'n loc capul îi săria
Şi şepte carĕ 'ncărca,
Şepte carĕ tot de bani
Şi vre-o şepte de bucate,
Ş'altă cetate-'şi făcea
Mai bună ca ce-o avea.

Culeasă de: *George Maican*,
învĕţător.

IV Calul şi boul.

— Legendă —

„Calul n'are saţ, numai odată în an: în ziua de Ispas, şi atunci — numai un cias."

Când Maica Sfântă s'a dus la cea dintâiu scriere a lumii şi, mult umblând, neaflându-'şi alt sălaş, decât grajdul lui Crăciun, unde a intrat să se găzduiască, apucându-o muncile naşterii, s'a tras în apropierea cailor, să-'şi facă aşternut... dar' nu putea naşte, căci, de-o parte năpăstuindu-o frigul, caii tropotiau mereu din copite şi sfornăiau pe nas, şi pe lângă toate molcomirile şi vorbele ei, nu mai încetau, ci încă mai şi scormoniau prin aşternutul sfânt. Maica sfântă, în cele din urmă, 'i-a blăstĕmat zicênd: „O, cal netrebnic... nu ai avè stare şi alinare în veciĭ veciĭor; să nu te saturĭ numai odată în an, şi atunci numai într'un cias; şi şi de drag să te blasteme oameniĭ!"

De atunci şi până azi, calul nu mai are saţ numai un cias: în ziua de Ispas; el nu se mai alină, şi să nu te bucuri când îl vezi culcat... şi de ar fi ori-cât de frumos şi ori-cât de în drag, el e întimpinat cu: „Bată-'l... ce cal frumos!"

Dela ieslea cailor Maica Sfântă s'a dus la a boilor, carĭ erau culcaţi şi rumegau; aşezându-se acolo, se simţi mai bine, căci: la aburatul cald al boilor şi în aceea pace şi linişte născu pe Fiiul Sfânt şi binecuvântă pe bou zicênd: „Binecuvântat să fii boule, şi de Dumnezeu şi de oameni; să tragĭ brazdă neagră, să rĕsară grâu roşu şi din truda ta să se sature şi nesaţiosul cal!"

Când Maica Sfântă născuse, un bou sta încă în picioare, privind la Fiiul Sfânt, dar' la poruncă: să se culce, înainte de-a se culca trase de treĭ-orĭ cu piciorul pe pământ, apoi se lăsà jos, la ce Maica Sfântă zise: „Acesta să vĕ fie, rumegătoarelor, sĕmnul înainte de culcare".

De atunci şi până azi, boii şi toate rumegătoarele, înainte de a se culca, fac sĕmnul cruciĭ pe pământ, cu piciorul şi acolea se culcă.

„Cine suduie boiĭ, pĕcătuieşte".

G. Bodnariu.

Pagini din istoria României.
Luptele Românilor
de
G. COŞBUC.
1876—1878.
II.
Smulgerea Griviţei.

IX

Acum mĕ întorc cu povestirea la oştirile noastre, ca să vĕ spui cu de-amĕ-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

momente sublime, care în ziuarul fiecărui participant vor forma cele mai căutate file, tot atâtea giuvaere de sentiment (simțământ ca expresie e mai barbar), care e în veci (dacă am trăi o veșnicie barem), rămân tot atâtea monumente zidite altar în piepturile învățătorilor, cari și așa nu adună comori materiale, perhorescate de moraliști, comori la fel cu cele exprimate de poetul amoresat:

„Sărăcie absolută!
N'a mâncat de două zile,
Toată-averea'-i e o haină
Și romanele lui Mille.

Și deși e frig în casă
Și nici rază de lumină,
El începe-o poesie:
„Vrei tu să te fac regină?"

Da de unde sărăcie? Par'că nu vedeai oameni lihniți de foame, ci niște boieri cu straie domnești, cu aer de grandezze, îți impuneau, frate! Că cum o duc acasă, aceasta-i treaba lor, respective a dăscălițelor; că n'o să spele rufele în Dunăre, lângă ruinele podului lui Traian; nici n'ar fi încăput de sdrențele sub-urbienelor ce-și făceau rostul pe acolo.

Când am zărit pe colină biserica grecului (imitația Argheșului), palatul administrativ, liceul pompos etc., tot zidiri monumentale imposante, — par'că vedeam o metropolă, croită anume ca să admirăm progresul economic-financiar-cultural al României.

Le-am și admirat de pe bordul vaporului, dar' portul cu potopul de lume — ce ne imaginam că ne va aștepta, — ne-a atras atențiunea și (ca în vis) acea lume imaginară s'a prefăcut aevea în niște hamali năcăjiți, — cari și la scrierea acestor șire furnică prin creeriĭ mei, pentru că România, acea coșniță fecundă, numai hamali produce pentru a primi apostolii culturii de dincoace de Carpați. Bată-i focu să-i bată, îi compătimesc pentru soartea lor, dar' se învârtesc ca un vals în capul meu prea-prea.

Eram în conversație cu distinsul și simpaticul preot A. Corcea (nu căutați că-i din satu pungașilor), lansând ideia să luăm cu noi din zidul podului lui Traian „souvenir prețios", când colo: meșterii Manoli stricau, ceea-ce timpul în 1798 de ani nu a putut urni. În schimb însă punem în cumpănă simțământul cald, dulce și curat ce ne-a covârșit, gustând fericirea de a fi posesorii unor clenodii, ce nu le-am schimba pentru mare lucru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TOAMNA.

Vineri, din săptămâna trecută, în ziua de 21 Sept. după stilul nou, soarele a intrat în *„Zodia Berbecului"* sau, cum se zice și mai pe înțeles, pământul, globul nostru a ajuns în calea sa în giurul soarelui la punctul acela, unde ziua și noaptea sunt de-o potrivă lungi și scurte.

S'a început adecă *toamna* după spusa călindarului.

Le place la mulți toamna îndeosebi din pricina, că priveliștilor ce ni-le înfățoșază atunci firea: văzduhul domol de căldișor, răcoritor, nu zăduf năbușitor ca vara; pe câmp acea liniște posomorită, par'că ar sbura prin văzduh suspinuri după frumusețea florilor ce se mândriau așa de fălose cu chipurile și culorile lor fără sfârșit.

Dar' mai trist, mai strângător de inimă decât ori-unde este toamnă în pădure: frunzele cele veștejite ce în sbor lin se despart cu suspinuri de la trupul, pe care îl împodobiau până acum.

Dintre toți însă subscrisul gust îndoita fericire de a fi posesor, din grația părintelui Neagoe, el unei „ghinde" din goronul lui Horia. Numitul preot cu fișcalii Tisu și Miclea etc., din părțile Panciovei, cu ocasiunea adunării „Astrei", au făcut excursiune la Țebea, unde s'au angajat moralminte, din al lor, a face grilajul la mormântul eroului Iancu.

Deocamdată atâta!

Noi Aelcim.

Din Munții-Apuseni

Câmpeni, 21 Sept. 1899.

A trecut un an decând s'a deschis concurs pentru parochia a II-a din Câmpeni și Ven. Consistor archidiecesan n'a fost în stare să întregească această parochie conform legilor noastre bisericești, fiind-că *nemotenia*-protegiatul Ven. Consistor nu a avut clasele recerute, și așa, trăgănând afacerea, protegeatul a făcut o călătorie la Rákospalota — unde se vând atestate, și de acolo s'a reîntors cu „cualificațiunea" recerută în buzunariu. Eată dar cum știe Ven. Consistor să cumpenească lucrurile, ear pe noi bieții teologi — fii de țărani — cari ni-am câștigat cualificațiunea pe cale onestă, studiind gimnasiul și cursurile teologice luptându-ne cu cele mai mari neajunsuri — nu ne spriginește, lăsând la o parte lege și dreptate, face favoruri unui individ, care cu chiu cu vai abia a trecut cele 4 clase gimnasiale, și în teologie a stat 4 ani, și nu trei, ca de regulă ear acum, ca să aibă cualificațiunea recerută, merge și cumpără la Rákospalota pe bani și cele două clase — și zice, că acum nu-i mai pasă, că Ven. Consistor va afla modalitatea de a-'l pune în candidație în sus pomenita parochie.

Ca Ven. Consistor să știe și să nu-i fie teamă, că stă lucrul cu trecerea precum s'a exprimat dl administator, „că dacă nu'l va lăsa și mai departe în administratură, tot poporul va face trecerea", aceasta este numai o apucătură. Eu, ca unul ce trăiesc printre popor, aș fi auzit ceva; poporul însă este credincios bisericei sale strămoșești, și nu-'și părăsește legea așa ușor, după-cum gândește dl administrator. Poporul este mai tare în credință; poporul n'a deschis ușile metropoliei Blajului pentru unire, ca dl administrator; mai teamă mi-e că va face trecerea întreagă inteligența din Câmpeni, dacă Ven. Consistor archid. nu va duce în deplinire actul alegerei conform legilor noastre bisericești.

---

nuntul cum s'au luptat.

Ai nostri năvălire în două locuri la Plevnița și la Griviița. Am să iau lucrurile pe rînd, și să vă povestesc mai întâiu cum s'a petrcut lupta la Plevnița.

E o poveste jalnică, povestea Plevniței. Am fost bătuți de Turcii din ea. Dar nu e rușine s'o spunem. Ne-am bătut vitejește și am mers la moarte ca la nuntă, și dacă n'am biruit, a fost voia lui Dumnezeu. Ni-ar fi rușine s'o spunem c'am fost bătuți, dac'am fi fugit de luptă, ori ne am fi purtat rău cum va.

Dar așa cum ne-am purtat, Plevnița e o laudă pentru noi.

Se rînduiseră două regimente, ca să isbească Plevnița. Unul de dorobanți, și anume cei din Putna și din Tecuciu și un regiment de linie, al optulea.

La revărsatul zorilor, companiile au plecat din lagărele lor și s'au apropiat în liniște de redută. De prin toate cotiturile văilor se vedeau răsărind flăcăii nostri, alunecând în tăcere pe sub rîpi, adunându-se în batalioane și așteptând ceasul năvălirii.

Se adunaseră în trei locuri. Dorobanții din Brăila și din Rîmnic și un regiment de linie s'au îngrămădit prin văile Bucovei, ca să fie de sprigin; două batalioane, unul de linie și unul al dorobanților din Tecuciu, merseră mult înainte spre redută și se opriră după creasta unui deal, ear alte două trecură și peste dealul acesta și se apropiară de redută până în bătaia puștii.

Acestea aveau să intre de-adreptul în foc: era un batalion de linie în cap cu căpitanul Mărăcineanu, celalalt de dorobanți din Putna cu maiorul Șonțu. De acum numai la aceste două batalioane să ne fie gândul îndreptat, căci toată povestea Plevniței pe ziua de azi, e numai povestea lor.

Era frig. Ieri fusese vreme bună, dar a început să ploue mai de cătră seară și a a plouat toată noaptea. Ear acum cernea ca prin sită și era negură pe de-asupra văilor.

Flăcăii erau cu inima strînsă. Cei mai mulți nu dormiseră cât a fost noaptea; mai ales cei ce aveau copii și neveste acasă n'au putut să închidă ochii de grija zilei de azi. Aveau să intre în foc, și Dumnezeu știe, cine avea să doarmă la noapte sub cortul taberei și cine pe câmpia turcească de veciĭ vecilor.

Și erau uzi de ploaie; își simțiau mantalele grele în spate, și li-se umezîră cămășile. Și cum se uitau unii la alții și se vedeau îngrijiți, și câte o seamă galbenă de nesomn și de gânduri, li-se perdea firea tot mai mult.

Au stat așa vreme de un ceas. De odată, par'că ar fi sosit sfârșitul lumii, începură să bubuie de pretutindeni tunurile. Era tocmai la șease ceasuri dimineața.

Erau șese sute de guri de foc, cari sguduiau văzduhul. Ca și când pe de-asupra văilor ar fi fost un uriaș acoperemânt de tinichea și pe acesta ar fi căzut o ploaie repede, cu grindină cât pumnul, așa era sgomotul tunurilor pe de-asupra văilor. Și le era neîntrerupt vuetul, căci fiecare tun avea să tragă tot în zece minute, și cum erau așa de multe, bubuiturile lor curgeau una după alta. Se desprindeau petrile de pe coastele dealurilor, de trămurătura văzduhului și clocotul era până la cer. Și în urletul acesta, soldații stăteau ca bețiĭ, ca și când s'ar fi prăbușit peste ei o apă mare și repede și i ar fi înecat. Nu vorbiau nimic, stăteau nemișcați, cu mâna pe geanta plumbilor, ca s'o apere de ploaie.

Oficerii, cu glugile în cap, steteau nemișcați și ei, ascultînd vuetul de tunuri, cu ochii pironiți într'o parte. Și ceața era așa de groasă, că nu vedeai nici la patru-zeci de pași. Flăcăii simțiau o amețeală, li-se învârtia lumea și-i usturau ochii. Uzi până la pele și încărcați pe picioare cu noroiul lipicios al văilor, tremurau asurziți de clocotul tunurilor si neputând să se vadă o companie pe alta.

Asta a fost rugăciunea de dimineață a tunurilor. După vr'o două ceasuri, au tăcut toate de-odată.

Nu se mai auzia nimic, nici în ceriu, nici pe pământ. Dup'atâta vuet, a venit o liniște ca în fundul pământului.

Și ploaia cernea mereu.

După alte două ceasuri earăși au început tunurile.

La ameazăzi s'a mai ridicat ceața și s'a limpezit cerul. Acum începură să vie căruțele, cari aduceau în căldări acoperite cioarbă pentru soldați. Mâncarea caldă a mai prins inima flăcăilor. La câte sute dintre ei li-a fost cea mai din urmă mâncare!

Soarele era acum fierbinte ca un cuptor aprins — semn de ploale — si aburi calzi începură să acopere culmile. Inviorați de vederea soarelui și întăriți de mâncarea caldă, soldații se mai înveseliră. Tăceau și tunurile acum, după porunca dată: să bată două ceasuri și alte două să tacă.

Dovadă e casul următor:

Miercuri, în 8/20 Septemvrie a. c., On. Domn Dr. Zosim Chirtop a ridicat parastas pentru decedatul George Candrea, dar nu l-a ridicat în biserica gr. or. al căruĭ fiu e şi dl advocat şi decedatul, ci l'a ridicat în bis. gr. cath, zicênd, că în bis. gr. or. nu mai păşeşte, că s'a scârbit.

Teologul.

DIN BĂNAT.

Alegere de protopop.

Buziaş, 13 Sept. 1899.

Pentru cercul Buziaşuluĭ s'a ţinut Duminecă, la 12 Septemvrie a. c. st. v., alegerea de protopop în biserica gr.-orientală română din Jebeliu.

După săvîrşirea sf. liturgiĭ, urmată de chiemarea Duhuluĭ sfânt prescrisă la astfel de ocasiunĭ, publicul s'a împrăştiat, ear' la orele 11 înainte de amează sinodul protopresbiteral electoral, convocat pe ziua aceasta, s'a întrunit în biserică, ca loc destinat pentru alegere, de unde o deputaţiune aleasă de sinod — preoţĭ şi mirenĭ, — porneşte a invita pe comisarul consistorial, Rev. D. Dr. G. Popoviciu, protopresbiterul Lugojuluĭ spre a deschide sinodul.

D u p ă câteva m i n u t e conmembrul deputaţiuneĭ esmise, Rev. D. Adm. prott., Aureliu Drăgan, vesteşte Sinoduluĭ că dl comisariu numaĭ decât se va presenta. Exclamărĭ de bucurie se aud resunând, ear' la intrarea dluĭ comisariu în biserică publicul întreg îl întimpină cu viĭ aplause şi urărĭ de *„să trăiască"*. Se citeşte decretul Ven. Consistor, cu care e numit de comisar consistorial pentru conducerea alegeriĭ de protopop dl Dr. G. Popoviciu, protopop în Lugoj.

Ocupând locul presidial în fruntea meseĭ împodobite cu un frumos covor lucrat de mâna ţăranceĭ noastre, printr'o vorbire scurtă dar' semnificativă exprimându-'şĭ însuşĭ regretul, că acest tract protopresbiteral nu s'a putut întregĭ conform legilor noastre bis. maĭ curênd din causa unor împregiurărĭ grele, de altcum bine administrat până în moment; dar' precum toate în lume au un început şi un sfîrşit, aşa şi provisoriul trebue să aibă odată capăt. După-ce îşĭ exprimă dorinţa ca alegerea să decurgă în deplină libertate şi neinfluenţată de nime, cerênd aceasta interesul comun al întreguluĭ tract,— declară sinodul deschis.

Se numeşte biroul interimal, apoĭ se constată numărul present al deputaţilor. La apelul nominal răspund 67 deputaţi presenţĭ. Deputaţiĭ nou-aleşĭ îşi presentă numaĭ decât credenţionalele.

După censurarea protocoalelor de alegere, comisiunea censurătoare aleasă de Sinod, prin raportorul eĭ, deputatul preot I. Popoviciu, propune spre verificare pe toţĭ deputaţiĭ nou-aleşĭ. Se verifică toţĭ, decĭ dl comisar ca preşedintele sinoduluĭ declară sinodul capace a lua hotărîrĭ valide. — Se procede la constituirea definitivă a biroluluĭ sinodal. Sinodul aclamă de aleşĭ pe ceĭ deja designaţĭ dela început.

Constituit fiind sinodul, notarul dl Ioan Marcu înv., la invitarea preşedinteluĭ, citeşte hotărîrea luată în şedinţa comitetuluĭ protopresbiteral referitoare la candidarea făcută de comitet.

Candidaţĭ au fost: la locul prim David Terfeloaga, paroch în Reşiţa, la locul al 2-lea Ioan Pepa, şi N. Stoia, paroch, în Sipet, la locul al 3 lea. Recursul luĭ Oprea, nefiind adjustat cu toate documentele cerute, nu s'au luat în consideraţiune.

Tot aşa s'a adus la cunoştinţă prin cetirea documentelor şi cualificaţiunea fiecărui recurent. S'a constatat, că David Terfeloagă, pe lângă 8 clase gim. şi maturitate, testimoniu teologic cu calcul gen. foarte bun, maĭ are şi un curs de jură şi e decorat pentru merite pe terenul bis. cu brâu roşu, serveşte ca preot de 9 anĭ.

Ioan Pepa posede întreagă calificaţiunea recerută, decorat cu brâu roşu şi de un timp poartă cancelaria protopresbiterală în protopopiatul Mehadieĭ.

N. Stoia posede 8 clase gimnasiale şi maturitatea, dovedită cu testimoniu din Kecskemèt, bun şi suficient, fără alte merite.

Candidarea, cât şi calificaţiunea luându-se la cunoştinţă, după alegerea comisiuneĭ de scontrarea voturilor, s'a purces la însuşĭ actul de votare, care s'a sfîrşit cu următorul resultat:

David Terfeloaga a întrunit		1 vot.
Ioan Pepa	„ „	18 vot.
Nicolae Stoia	„ „	29 vot.
bile albe s'au dat		19.

Impresiunea deprimătoare ce a produs acest resultat asupra publiculuĭ, nu o pot descrie, gândindu mĕ la acel fatalism păgubitor pentru cultura şi civilisaţiunea secoluluĭ modern la poporul românesc, osândit a nu avè nicĭ energia, nicĭ independinţa a-'şĭ validita dreptul seu în biserica sa liberă şi constituţională! Semne vădite de căinţă s'au dat, când publicul cu domnĭĭ deputaţĭ au părăsit locul de alegere, cu capul plecat şi nicĭ la banchetul arangiat în hotel nu s'au putut încălzì inimile recite după păcatul săvîrşit *„că s'a pălmuit ştiinţa"!*

Corespondentul.

*

Belinţ, 11 Sept. 1899.

Cu viuă plăcere vĕ comunic ceva interesant din tractul nostru.

Astăzĭ, Sâmbătă în 11/23 Septemvrie a. c., s'au întrunit în Chisetĕu membriĭ sinoduluĭ protopopesc spre a staveri venitele viitoruluĭ protopop tractual.

Precis la 10 ore Revd. D. Administrator protopresbiteral, Lucian Şepeţian deschide şedinţa prin o cuvêntare potrivită, atrăgênd atenţiunea asupra însemnătăţiĭ obiectuluĭ pus la ordinea zileĭ. După finirea cuvêntăreĭ se procede la constituirea biroluluĭ. Pe lângă presedintele natural Lucian Şepeţian se alege de notar al agendelor părintele Romulus Săcoşan, paroch din Ictar. După micĭ desbaterĭ se staveresc următoarele venite protopresbiterale ale tractuluĭ Belinţ, şi anume: A) Din tract:

a) Visitele canonice dela 43 comune á 5 fl. 215 fl.; *b*) Taxa examenelor dela 24 comune á 2 fl. 48 fl.; *c*) Spesele cancelarieĭ protopopeştĭ 100 fl.; *d*) Birul protopresbiteral dela preoţĭ 270 fl. De tot: 633 fl.

B) Venitele din parochia Belinţuluĭ:

a) Venitul uneĭ sesiunĭ parochiale, după detragerea dărilor, circa 500 fl.; *b*) Venite stolarĭ (fără bir?!) 100 fl. La olaltă: 600 fl. v. a.

c) Ajutorul dela V. Consistor, ca rebonificare pentru perdutele veniturĭ dela cununiĭ etc. 400 fl. Prin urmare un venit rotund de 1633 fl. v. a.

După staverirea acestor veniturĭ sigure se încheie protocolul şi se subscrie de ceĭ presenţĭ, eară şedinţa se ridică, între urărĭ entusiastice de să trăiască viitorul protopop!

Sentinela.

*

Reuniunea învĕţătorilor din stânga Murĕşuluĭ.

Comloşul-bănăţean, 5 Sept. 1899.

La repeţitele întrebări şi provocări ale fraţilor colegi, adresate mie în causa reuniunei, răspund:

După ce Vener. Consistor, în urmarea unui protest al fraţilor colegi din tractul Lipovei, a aflat de bine a trece peste *constituirea legală* şi reactivarea reuniunei dela 1895, urmată la însufleţirea colegilor din tractul B.-Comloş, şi a concede causa unui comisariu — cu desconsiderarea presidentului legal, — eu prin acel act al Ven. mele superirităţi, am fost absolvat de sarcina mie impusă prin votul fraţilor colegi ca preside provisor.

Nu am întrelăsat însă a intreveni la forurile competinte, când cu regret am văzut, că dela 1892, causa reactivărei reuniunei noastre se zădărniceşte chiar de aceia, dela cari învĕţătorimea a sperat mai mult.

Ca membru în comitetul ales la 27 Decemvrie 1898, am intrevenit — însoţit de colegii Petru Baran şi Neamţu — zilele aceste la Prea S. Sa Dl Episcop Iosif Goldiş, care cu părintească bunăvoinţă ni-a promis, că va lua însuşi în mână causa reuniunei, care însă de nou a dat de pedeci, căci înaltul minister a remis de nou statutele, cerênd emendarea — mai mult în formă — a mai multor §§ i.

Să sperăm, că prin părintească bunăvoinţă a Prea S. Sale, causa reactivărei reuniunei noastre se va realisa în curênd, spre mulţumirea şi mângăerea mult mâhniţilor colegi.

Iuliu Vuia.

BIBLIOGRAFIE

„Almanachul învĕţătoruluĭ român".

„Apel către colegĭ şi către amiciĭ şcoleĭ române.

Trebuinţa zilnică ce o simţim cu toţiĭ şi resultatul îmbucurător obţinut cu modestul nostru opşor în primul an al existenţeĭ sale, dar' maĭ virtos dorinţa noastră ferbinte, ca acest început să se perfecţioneze aşa ca să devină nu numaĭ un soţ folositor şi nedespărţit, ci chiar indispensabil *fiecăruĭ învĕţător român*, ne-a hotărît ca pe risicul propriu să continuăm şi pe viitor cu redactarea şi editarea acesteĭ publicaţiunĭ.

„Almanachul învĕţătoruluĭ român" e pus deja sub tipar şi intrând *în al doilea an*, va apărè peste câteva zile şi se va vinde cu preţul de *1 fl. exemplarul* şi *10 cr. porto postal*. Se poate procura atât de la subscrisul cât şi de la „Tipografia" soc. pe acţiunĭ în Sibiiu (Nagyszeben), în al căruĭ atelier se tipăreşte. In acest an *„Almanachul"* va apărè cu marĭ îmbunătăţirĭ atât la cuprins, ce s'a îmbogăţit cu material de mare folos învĕţătorilor, cât şi îndeosebĭ la adjustarea exterioară. In ĕstan *„Almanachul"* va apărè legat frumos şi trainic, în legătură de pânză, cu teacă pentru cerusă etc., ilustrat şi peste tot foarte elegant. „Almanachul" va avè acum formatul unuĭ notes portativ, plin de cunoştinţe din domeniul literar şi pedagogic, legi şi ordinaţiunĭ şi multe alte îndrumărĭ, carĭ stau zilnic la dispositia învĕţătoruluĭ în toate afacerile sale şcolare.

Pentru orientare, eată un extras din cuprinsul Almanachuluĭ: Prefaţă. I. Calindarul şi notiţe din tipic pro 1899/900. II. Date chronologice pe anul 1900. III. Date genealogice. IV. Afacerĭ de poştă şi telegraf. V. Competenţe de timbru şi taxe. VI. Şematismul amênduror bisericĭ române, gr.-ort. şi gr.-cat. VII: Reuniunile învĕţătoreştĭ din amêndo-ĕ metropoliile române.

VIII. *Partea literară*: 1. Odă, la desvĕlirea bustuluĭ luĭ Ienachiţă Văcărescu, de Al. *Muntean al luĭ Vasile* (Bucureştĭ). 2. Dr. Dan. P. *Barcianu*, schiţă biografică cu portret. de Red. Almanachuluĭ. 3. Sentenţe pedagogice, de diferiţi autorĭ celebri. 4. Ioan Pop Reteganu, schiţă biografică cu portret, de George Cătană. (Valeadienĭ). 5. Şcoala şi biserica, ca factorĭ primordialĭ în educaţiunea şi cultura naţională, de Iosif *Velcean* (Reciţa). 6. Cugetărĭ, de Ioan Scurtu (Cluj). 7. Dascăliĭ meĭ, amintiri din copilărie, de Alex. *Muntean al luĭ Vasile* (Bucureştĭ). 8. Şcoala lui Lazăr, scenă din revista istorică-naţională 100 de anĭ, de I. L. *Caragiale* (Bucureştĭ). 9. Maxime, de Petru Cipou, învĕţător (Luncşoara). 10. Plugusorul anuluĭ, poesie dedicată învĕţătorilor românĭ, după C. Teodoru. 11. Dragi pe ascunsul, versuri de Adrian Ungurean, învĕţător (Curtacheriu) IX. Pro domo. (Aprecierĭ favorabile asupra Almanachuluĭ, an. I., de la diferiţĭ bărbaţĭ). X. Şcoala confesională. (Lucruri vrednice de şiut pentru toţĭ învĕţătoriĭ). Anume: *a*) regulament pentru organisarea învĕţămêntuluĭ în şcolele poporale; *b*) din drepturile şi datorinţele învĕţătoruluĭ; *c*) literatura noastră şcolară în anul din urmă. XI. Cartea experienţelor. (Vre o 2—3 coale de rubricĭ pentru notiţele trebuincioase învĕţătoruluĭ peste an), şi altele.

Opşorul e menit a fi un sincer călĕuz dascăluluĭ român şi a stabilì legătura solidară între învĕţătoriĭ nostri, stându-le în ajutor întru împlinirea chiemăriĭ sublime, ce o au în mijlocul poporuluĭ nostru.

„Almanachul" acesta s'a edat pentru voĭ, fraţilor colegĭ, prin urmare, apelând la spriginul vostru binevoitor, soartea luĭ o pun în mânile voastre şi a tuturor bărbaţilor şi amicilor şcoleĭ române.

Maĭ avênd la disposiţie unele exemplare din anul trecut, doritorii de a avè şi „Almanachul" din I. an., binevoiască a trimite subscrisuluĭ, ori „Tipografiei", societate pe acţiunĭ, Sibiiu 70 cr. şi îl vor primì, trimis franco. — Reciţa-montană (Resiczabánya), 1899. *Iosif Velcean*, înv. român.

*

„Revista Economică", organ pentru societăţĭ financiare şi comerciale. Apare la 10 a fiecăreĭ lunĭ în Sibiiu sub direcţia dluĭ Dr. Corn. Diaconovich. Nrul 9 (Anul I) din 10 Septemvrie v. are următorul sumar Reuniunĭ agricole, de S. Titlurile de rentă grupate în buletinul oficial al burseĭ din Viena sub D. E. F. G. H. I. K. L. M, de Iuliu Popescu. Banĭ de hârtie. Traducere după S. u. R., de I. V. Reuniunea funcţionarilor de bancă, de V. C. Osvadă. Legislaţiune: Responsabilitatea membrilor de direcţiune faţă de acţionari. Comerciu: Comerciul de cereale, de P. Stoica. Agricultură: Producţiune de bucate în lume în 1899, Producţiunea grâului în România, Culturele şi recolta Românieĭ din anul 1899 în comparaţiunne cu acelea din cei 5 ani din urmă, Ramura alimentară (Frunzarele), Expositiunĭ, Afacerĭ de dare: Darea de drum a institutelor de banĭ, noua lege de timbru în Anglia. Revista financiară: Situaţiunea, bilanţul semestruluĭ I. 1899 al „Albineĭ". Cronică: Monete noue de 5 coroane, O nouă invenţiune românească, Producţiunea petroleuluĭ, Casele de economiĭ în România, In chestia replantăriĭ viilor, Primirea în cursul de vieri în Ménes, Comerciul brânzeturilor în Turcia. Invĕţămêntul economic: Examenul silvic de stat, Examenele de gornicĭ. Literatura economică: "Istoria agriculturei". Tragerĭ la sorţĭ. Amortisărĭ. Bursa de efecte din Viena şi Budapesta. Bursa de efecte din Bucureşti. Bursa de mărfurĭ din Budapesta. Inserţiunĭ.

Dar focuri de puşcă s'auziau mereu din partea Turcilor. In curênd însă începură să s'audă şi vijeituri de obuz, toate aruncate spre acelaşi loc, spre dealul de deasupra Bucovei. Flăcăii nostri din vale, vedeau obuzurile vijăind pe de-asupra capului lor, vedeau şi dealul unde bat, şi stăteau cu inima îngheţată de grijea celor din deal.

Acolo, pe culmea dealului, erau călăreţii noştri, care aveau să închidă drumul lui Osman, dacă ar fi năzuit să fugă cu oştirile prin partea aceea. Până să s'adune şi să se pue în şir, ei mişunau pe deal căutându-şi locurile. De departe se părea că ei umblă de colo până colo, amestecându-se şi earăşi resfirându-se, şi neştiind, par'că în zăpăceala lor că Turcii îi bat cu obuzuri şi cu plumbi.

Turcii de îndată-ce i-au zărit, au tras asupra lor. Au şi ucis pe câţi-va dintre ei cu cai cu tot, ear pedestrimea din vale se mira de călăreţi, că umblau forfota şi fără nici o grabă, în bătaia tunurilor. In urmă călăreţii şi-au găsit locurile şi s'au dat îndărăt după culmea dealului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NOUTAŢI

Arad, 29 Septemvrie 1899.

Majestatea Sa în Berndorf. Mercuria trecută, 27 l. c. n., a fost inaugurarea noului teatru, ridicat în Berndorf de marele fabricant Krupp pe seama muncitorilor, din prilegiul iubileului împĕrătesc de 50 de ani al Monarchului. La serbare a asistat şi Majestatea Sa, însoţit de o mare suită, în care erau şi şese ministri austriaci. Primirea Monarchului în oraş şi în noul teatru a fost splendidă.

*

O jertfă a prigonirilor. Ni-se scriu următoarele rînduri revoltătoare: Din multele fărădelegi ce a sĕvîrşit şi sĕvîrşeşte încă notarul *Dénes István* din Cuiedi (comit. Aradului), ajutat de mai marii sĕi, cu carii în aşa raport stă ca vĕnătorul cu căpăul, Vĕ rog să binevoiţi a publica în „Tribuna Poporului" încă un caz, care e aproape fără păreche. — Economul *Pavel Verşigan*, fost jude comunal şi de un lung şir de ani, neîntrerupt, membru atât în comitetul parochial, cât şi în cel comunal, vĕzênd multele fărădelegi sĕvîrşite de numitul notar, a avut curagiul bărbătesc de a înainta câteva plânsori contra lui la forurile competente. In decurs de 6 ani, unica-dată a venit fibirĕul cu doi gendarmi, ca să facă vre-o ispravă în comună. Urmară acum prigonirĭ peste prigonirĭ în contra bietului ţĕran. Pedepsitu-l'au cu sume de bani, purtatu-l'au în miez de noapte cu gendarmii, şi dus a fost şi la închisoare la Buteni. Insuşi judele cercual de acolo însă a trebuit să-'l elibereze pe garanţia sa, căci vină nu i-s'a găsit şi rĕu nimĕnuia n'a făcut. E un om de cinste şi iubit de toţi consătenii sei, şi ca om cinstit e cunoscut şi de locuitorii de prin pregiur. A mers bietul om de 2 ori la ministrul şi de patru-spre-zece ori la vicişpanul comitatului, pentru a cere cercetare contra notarului şi să 'i-se facă şi lui dreptate. In loc de asta însă, eată ce 'i-s'a întêmplat bravului ţĕran Verşigan: Mai sĕptĕmânile trecute doi gendarmi au venit în comună şi cu forţa l'au dus la „Lipót-Mező", *în casa nebunilor* din Pesta, unde zace acum de vr'o 5 sĕptĕmâni, ear' soţia şi copiii plâng şi strigă de-a lungul uliţelor după sfat şi ajutor. — Oare aceasta să fie rĕsplata celui ce cutează să-'şi ridice glasul contra făptuirilor fără-de-lege ale unui notar urgisit, care a dus la sapă de lemn două comune româneşti? Până când au de gând domnii dela comitat să mai suferă în post pe acest om neom?! — *Brata.*

*

Cas de moarte. Dimitrie *Ionescu*, pretor al cercului Têrnova (comit. Arad) şi membru în congregaţie, după lungi suferinţe a rĕposat în 26 l. c. n. în vêrstă de 50 de ani.

*

Monete noue de 5 coroane. Deodată cu biletele cele noue în coroane se vor pune în circulaţiune şi nişte monete de 5 coroane în argint. Acestea încă vor avé — asemenea pieselor de fl. 1. — fineţa de $^{900}/_{1000}$, dar vor fi ceva mai marĭ decât florenii, fără însă a ajunge mărimea pieselor de 5 francĭ. Din 1 Kl. aliagiu de argint se vor bate $41^1/_2$ bucăţi piese de 5 coroane à 24 grame. Piesele de 5 coroane vor conţiné 21·6 gr. argint curat, pe când 5 piese à 1 coroană conţin la olaltă numai 20·875 gr. argint curat, cele dintâiu vor conţiné prin urmare cu 0·725 gr. *mai mult argint curat* decât cele din urmă. Cu alte cuvinte, valoarea internă a pieselor de 5 coroane va fi pentru fiecare coroană cu circa 3·48 bani (filerĭ), mai mare decât valoarea internă a pieselor de 1 coroană. In circulaţiunea privată e obligat a primi fiecine piese de 5 coroane până la 250 coroane, adecă 50 bucăţi.

*

Logodnă. Dl Mihail *C. Jivanca*, cleric absolut, s'a logodit cu d-şoara *Mărioara Bordoş* Duminecă, în 24 l. c. n.

*

Pedeapsa lui Dumnezeu. Dintr'o scrisoare mai lungă, ce ni-s'a trimis de pe valea Crişului-alb, extragem următoarele rênduri: „Adese ori am cetit în ziarul nostru „Tribuna Poporului", că icĭ-colo se află câte un om, mai ales în urma legilor politice-bisericeştĭ, că 'şi-a uitat cu totul de acea moştenire sfântă ce 'i-a rĕmas de la moşĭ-strămoşĭ, lăpĕdându-'şĭ ce a avut maĭ scump şi maĭ sublim pe acest pământ: — *religiunea*, unica mântuitoare, pentru care protopărinţii nostri 'şĭ-au vĕrsat şi sângele, numaĭ ca să ni-o lase nouĕ scumpă moştenire. Cu durere trebue să constat, că şi între fraţii nostri de un sânge de pe valea Crişuluĭ alb, se ivesc icĭ-colea unele fiinţe rătĕcite, cărora nu le convine legea strămoşească, ci, amăgiţĭ de lucrurĭ deşerte, se fac de rîsul lumii şi trec la *„pocăiţĭ"*. Eĭ susţin, că astfel sunt fără pĕcate, deşi tocmaĭ prin asta sĕvîrşesc cele maĭ marĭ fără-de-legĭ, hulind biserica şi aşezămintele sfinte religioase. Asemenea oamenĭ stricaţĭ şi rătĕciţĭ se află şi în comuna *Bonţeşti*, (protopopiatul Butenilor), carĭ într'atâta sunt de fanaticĭ, încât nu se mulţumesc a-'şĭ exercia eĭ între eĭ „învĕţăturile" lor scrintite, ci cutreerĕ satele vecine spre a prinde în cursa lor şi pe alţii. Aşa s'a întêmplat în seara zileĭ din 26 August a. c. (Căcĭ eĭ maĭ ales în timp de noapte se pornesc la asemenea vĕnătoare de suflete). Vr'o câţiva rătĕciţĭ de aceştia din comuna Bonţeştĭ în seara numită s'au dus în comuna *Bodeşti* cu gând să înfiinţeze şi acolo o aşa numită „adunare", unde unul dintre eĭ cu numele Alexandru *Rob*, ca cel maĭ „învĕţat" între dinşii, vrênd să desmênte şi pe uniĭ Bodenĭ de la legea lor strămoşească, a început *a huli sft. biserică, crucea, icoanele şi alte aşezĕminte creştineştĭ*, cu astfel de cuvinte, carĭ e cu neputinţă a se spune în publicitate. Dumnezeu însă, care toate le aude şi le vede, nu bate cu bâta; dar' pedeapsa luĭ e grozavă pentru cel pe care-'l ajunge. Nu l'a maĭ putut răbda nicĭ pe rătĕcitul Rob. Indată după cele petrecute în Bodeştĭ, D-zeu 'şi-a arĕtat puterea sa nemărginită şi necuprinsă, încă în aceea seară, faţă de „pocăitul" Rob: *'l-a luat mintea*, aşa că *n'a maĭ fost în stare* să meargă *acasă*; au trebuit să-l ducă tovarĕşiĭ luĭ. Ear' a treia zi a şi pustiit apoi şi de acasă, fugind pe la Gurahonţ, unde tocmaĭ era têrg de ţeară; acolo, în têrg şi în nebunia luĭ striga oamenilor, cât îl lua gura: „Oamenĭ! fiiĭ luĭ Avram, pocăiţĭ-vĕ!, cine face ca mine, aşa să păţească ca şi mine". Ca nebun făcut el apoĭ şi alte lucrurĭ. Au fost avisate în fine şi autorităţile despre întêmplare şi acestea l'au şi trimis îndată în spitalul din Arad, de unde, zeu, cu mintea la loc nu se va maĭ întoarce.

„Eată o pildă şi o groaznică învĕţătură pentru ceĭ ce voind rătĕcesc şi joc îşĭ bat de aşezămintele legiĭ dumnezeeştĭ. Am arĕtat casul acesta, ca pildă de îndreptare să fie celor micĭ de suflet şi sfîrşesc cu apostolul Iacob, care zice: *„Luaţĭ pildă de patimă rea"* şi nu vĕ alegeţĭ alţĭ D-zeĭ de cât pe cel vestit de biserică zicênd: „Cine e Dumnezeu mare, ca Dumnezeul nostru? Tu eştĭ D-zeu, *carele faci minunĭ!*" —*v. s.*

*

Un adjunct de notar hoţ. Ni-se scrie, că zilele trecute un adjunct de notar din comuna *Cheşa* (Bihor), anume *Eöri Reizler Ödön*, venit abia de vr'o 3 sĕptĕmâni în comună, în absenţa notarului a încassat în bani de dare vr'o 200 fl., cari i-a luat la sine şi 'şi-a petrecut cu ei câteva zile în orăşelul Tinca. Reîntors acasă, notarul-şef a dat pe hoţul adjunct pe mânile poliţiei, care l-a prins şi l-a arestat.

*

Primirea în cursul de vierit din Miniş (comit. Aradului). Cursul la această şcoală e de un an şi se începe la 1 Ianuarie 1900. Scopul cursuluĭ este, de a pregăti indivizĭ trebuitorĭ la replantarea viilor pustiite de filoxeră, şi cu deosebire a-i deprinde la altoit, la îngrijirea viţelor altoite, cultura viilor în locurile năsipoase, apărarea viilor în contra morburilor şi îngrijirea vinuluĭ, apoi cultivarea pomilor. Cei pregătiţĭ aicĭ în mod practic vor putè fi aplicaţĭ ca vierĭ, ca conducĕtorĭ de lucru, sau îşĭ vor puté lucra înşişĭ viile în mod raţional. In cursul acesta se vor primi: 1. indivizĭ capabilĭ de lucru, carĭ 'şi-au făcut destul datorinţelor în serviciul militar, sau sunt scutiţĭ de miliţie; 3. carĭ ştiu scrie şi cetĭ şi ungureşte; 2. cei cu purtare morală bună Vor fi preferiţĭ ce carĭ s'au mai ocupat cu vieritul sau se pricep la meseria de butnarĭ. Şcolariĭ locuesc în institut, au provisiunea în mod gratuit, sau cu preţul jumĕtate, ori apoi pe spesele propriĭ. Cei primiţĭ gratuit vor avé să îngrijească numai de spălarea rufelor (albiturilor); de toate celelalte îngrijeşte statul. Cei primiţi pe spesele propriĭ vor plăti pe an 120 fl.; ear cei cu preţ de jumĕtate 60 fl. Sumele acestea se vor plăti înainte la fiecare pătrar de an. Cererea trebue provĕzută cu timbru de 50 cr. şi se va adresa, prin direcţiunea şcoaleĭ de vierit din Mènes, ministerului ung. de arigricultură până *la 1 Noemvrie st. n. a. c.* La cerere se vor alătura: atestat de botez, atestat de moralitate dela primăria comunală, atestat şcolastic şi atestat medical.

*

In vêrsta de 140 anĭ împliniţĭ o murit zilele acestea un ţeran Rus, pe o moşie de lângă oraşul *Belgorod* din Rusia. El se născu în micul sat *Charkov*, care azi este un oraş mare şi frumos, cu 200.000 locuitori. Omul cu pricină 'şi-a petrecut toată viaţa în ţinuturile Rusieĭ de miază zi, unde mai întâiu ca negutător cerceta têrgurile de ţară din acele părţi; până ce în aniĭ treizecĭ ai secolului de faţă 'i-se urîse şi venise în Moscova, unde însă nu-'i plăcu. Şi earăşi se întoarse în „ţara luĭ", zisă *Ukraina*. Omul acesta a fost de trei ori însurat şi a murit ca vĕduv, căcĭ legea rusească nu dă voie a se căsătorí de maĭ multe orĭ. De două orĭ a sĕrbat nunta de argint. In aniĭ de pe urmă era orb şi nu 'şi-a părăsit aproape nicĭ odată odaia; cu toate astea nu doria încă moartea, până nu va trece peste pragul veaculuĭ al 20-lea. Memoria-i era destul de vie până în ultimele clipite, ba şi celelalte capacităţi sufleteşti îi erau destul de aprige. Ori de câte-orĭ îl întreba lumea că ce este causa sănĕtăţiĭ şi vieţiĭ lui celeĭ lungĭ, el rĕspundea că: traiu-i simplu de tot, mereu la aer curat, ziua şi noaptea, în ori-ce anotimp; pe urmă acele dese schimbări de locurĭ, de aer, care şi de medicĭ sunt recunoscute într'adevĕr întăritoare de sănĕtate. Omul nostru într'adevĕr a cercetat têrgurile de ţară din *Ukraina* timp de un veac, şi întotdauna durmia afară, foarte rar în casă, în lăuntru.

*

Pentru călcarea poruncii a 7-ea s'a spênzurat! Un locuitor din Arad, fiind singur acasă, în ziua de „Sfânta Măria-mică", într'atâta 'şi-a uitat de sine, încât deşi în vêrstă de 69 anĭ, 'şĭ-a prins mintea cu o fetiţă din vecinĭ, abia de 14 anĭ, care venise la eĭ. Dela sĕvîrşirea faptuluĭ el a trăit tot afară la câmp, şi n'a venit acasă până Joĭ la amiazĭ. Ajuns acasă, soţia sa 'i-a povestit, că de pĕcatul luĭ vorbeşte tot oraşul, şi că părinţii feteĭ l'au dat pe mânile poliţieĭ. Bĕtrânul într'atâta s'a îngrozit, încât la moment 'şi-a luat o funioară, s'a ascuns în cotarca de cucuruz şi s'a spênzurat. Soţia căutându-'l să-'l cheme la prânz, l'a aflat mort. Mustrarea conştiinţeĭ, se vede, nu l'a maĭ iertat.

*

Jidănimea cutropitoare printre Ruteni. Lucru cunoscut, că nicăiri în ţeară nu sunt atâţa jidani ca printre Ruteni, poporul cel maĭ înapoiat şi stors de puteri tocmaĭ din această pricină. Astfel în comitatul *Bereg*-uluĭ din *156* virilişti 54 sunt *jidovi*; în comitatul *Ugocei*, din *48* virilişti 35 sunt *ovrei*; oraşul *Beregszász* are *58* virilişti, între cari 22 sunt jidani; oraşul *Muncaciu* numĕră *87* virilişti, din care numaĭ *34* sunt creştini, ceialalţi *53* sunt *Ovrei*. Astfel că în total printre *349* virilişti 154, adecă aproape 45% sunt jidani. Cine-i va scăpa şi când pe bieţiĭ Ruteni de această năpastă?

*

Dl Dr. VUIA, reîntors de la băi, 'şi a reluat practica medicală.

ARAD, strada Sina, vis-à-vis de Seminar.

*

Casse de fer. Atragem atenţiunea cetitorilor nostri asupra inseratului de pe pagina a 4-a, al dlui *Gustav Moess*, ca cea maĭ solidă firmă în Sibiiu, care pentru lucrările sale solide merită tot spriginul publiculuĭ interesat.

*

Multă frecvenţă şi vioiciune a fost c a r a c t e r i s t i c a zilelor din urmă. S e s o n u l b ă i l o r a trecut şi cei din vilegiatură s'au reîntors acasă, ear noul an şcolar a readus la oraş publicul din provinţă. In circulaţiunea de negoţ încă s'a arătat vioiciunea, căci publicul din provinţă a grăbit să se provadă cu celea de lipsă. Foarte căutat a fost *bazarul lui Porter* Vilmos, aflător în edificiul „Hotelului Central", —la vitrinele căruia se îmbulzise multă lume. Cei cari au cercetat bazarul lui cu preţuri în coroane — şi foarte mulţi l-au cercetat, — s'au mirat, ce magazin bogat asortat află acolo, — şi toate obiectele, cât sunt de ieftine! Ca on. public din provinţă să-'şi poată acoperi trebuinţele prin comande de acasă, această firmă a emis o consemnare a celor mai nouĕ obiecte, al căror preţ de câte-o coroană, — sunt bătĕtoare la ochĭ prin ieftinătatea şi bunătatea lor.

Poşta Redacţiei.

Dl N. P., Braşov. Nu putem promite publicarea, până nu vedem manuscrisul.

—D-*lui* I. *Marcu. Bocşa.* Din partea numită de d-ta nu ni-s'a trimis raport despre adunarea dela Orşova.

— *D-lui D. Cosma. Cărăseu.* Dacă ţini să publicăm corespondenţele d-tale. apoi scrie maĭ legibil altă-dată.

ECONOMIE.

Culesul viilor.

Duminecă, în 12/24 Sept. a. c. s'a ţinut în comuna *Măderat (Magyaràt)* şedinţa promontorială, în care s'a hotărît, ca culesul viilor să se înceapă din 6 Oct. st. n. Plugarul D. *Iercoşan* a propus, ca să se facă avis prin gazetele din Arad, Seghedin, B.-Pesta şi Viena, despre timpul storsului şi despre câtăţimea vinuluĭ, ca astfel să fie împedecaţĭ speculanţiĭ, cari, ca să poată aduna numaĭ ei cu preţ de nimica, au făcut svonul, că nu se află vin de cumpĕrat. Invĕţ. P. *Vancu* asemenea a făcut propunerea, ca negustoriĭ de vinuri să fie împedecaţĭ a vinde vinurile *străine* sub numirea de Măderat, ci, conform legei, să însemneze pe fiecare bute că ce fel de vin conţine, aşa, ca comisia, care ar voi să cerce vinurile, să se poată orienta mai uşor. Toate propunerile au fost primite cu unanimitate, chiar şi din partea proprietarilor străinĭ.

Atât cantitatea, cât şi cualitatea vinului din toamna aceasta vor fi foarte îmbucurătoare. Timpul a umblat de tot potrivit, ear strugurii sunt sănĕtoşĭ şi bine desvoltaţĭ, nefiind atacaţĭ nicĭ de un morb în anul acesta. Intreg productul va fi peste 10.000 Hl, ear preţul vinuluĭ — ca must — e între 18 fl. şi 20 fl Hlitra. Avis celor interesaţĭ.

V.

Grâne.

Preţurile de la 28 Septemvrie.

	Arad:	B.-Pesta:
Grâu Aprilie fl.	7.60—7.80 fl.	8.60—8.76
mai slab „	7.50—7.70 „	8.29—8.71
Cucuruz vechiu	5.——5.20 „	5.05—5.20
în coceni	2.20—2.30	5.31—5.69
Orz vechiu „	5.20—5.30 „	5.90—7.—
„ nou „	4.80—5.— „	6.——6.50
Secară Apr. „	„	6.98—6.99
„ pe Oct. „	5.80—5.90 „	6.45—6.65
Ovĕs Apr. „	4.40—4.50 „	5.35—5.45
„ Oct. „	—— „	4.86—4.92

Editor: Aurel Popovici-Barcianu.
Redactor responsabil Ioan Russu Sirianu

Biblioteca Noastră

Apare în Caransebeş.

Director: E. Hodoş.

Au apărut:

Nr. 1 S. S. Secula, Realităţi şi Visări, novelete

Nr. 2. Iosif Bălan, Iancu de Hunyad.

Nr. 3—4. G Coşbuc, Versuri şi Proză, cu potretu autorului.

Nr. 5. Gr. M. Alexandrescu, Fabule alese.

Nr. 6. N. Macovişteanu, Dela Sat, piesă teatrală pentru popor,

Nr. 7. Zotti Hodoş, Intocmai! comedie franceză.

Nr. 8—9. O. G. Lecca, Istoria Ţiganilor, cu potretu autorului.

Nr. 10. E. Hodoş, Convorbiri Pedagogice.

Nr. 11—12. E. Hodoş, Cântece Bănăţene, cu rĕspuns dlui Weigand

Nr. 13. E. Hodoş, Cântece Cătăneşti, cu portr. lui T. Doda.

Nr. 14. G. Ciăciunescu, Copii de găsit, snoave, cu potr. autorului.

Nr. 15—17. Ios. Bălan, Numiri de localităţi.

Nr. 18—22. Zotti Hodoş, Poftă bună! Carte de bucate.

Nr. 23—26. P. Drăgălina. Din Ist. Banatului Severin I.

Nrele viitoare: Din Istoria Bănatului Sev. de P. Drăgălină.

P. II. Severinul sub princiipii Transilvaniei până la căderea sa în mânile Turcilor (1658).

P. III. Resboaiele între Austria şi Turcia pentru eliberarea Severinului

P. IV. Inflinţarea regimentului valaho-illiric, mai târziu romano-banatic nr. 13. (1767—1872),

Partea I. a apărut.

Celelalte au să apară pe rênd. *Cei ce doresc zĕ li-se trimită, sunt învitaţi a ne înştiinţa, ca să ştim câte exemplare să tipărim.* **Direcţia.**

*

Gramatica Română, pentru învĕţămêntul secundar, de Ioan *Petranu*, profesor la seminariul român gr. or. din Arad Partea I. Etimologia. A apărut în *a doua ediţie*, ceea-ce încă dovedeşte valoarea acestui bun manual de şcoală şi buna primire de care prima ediţie s'a bucurat din partea celor competenţi. — Preţul e 1 fl. şi se poate procura dela autorul din Arad, în a căruĭ editură a apărut. — Manualul este aprobat şi din partea ministruluĭ ungurescu de culte şi instrucţie publică.

*

„Marşul studenţilor din Braşov“ se numeşte o nouă composiţie musicală a tinerului maturisant dela gimnasiul român din Braşov, Iustin *Cl. Iuga*, care a dat şi până acum frumoase probe de talentul sĕu musical. Composiţia a apărut în editura autorului şi costă 20 cr. Studenţiĭ însă o pot procura direct dela compositor, în *Gherla*, cu preţul jumĕtate.

*

„Foaia Pedagogică“, ce apare la 1-a şi 15-a a fiecăreĭ luni în Sibiiu, sub direcţiunea dluĭ Dr. D. P. *Barcianu*, în Nriĭ 15—16 (din August), anul III., are următorul cuprins: Cestiunea pedepselor în şcoala poporală, de Iosif Velcean, învĕţător. — Disciplina şcolară, de Nicolau Simulescu, învĕţător. — Modele de lecţiunĭ: Fata sĕraculuĭ cea isteaţă (poveste de P. Ispirescu), de Dr. Petru Şpan. — Informaţiunĭ. — Felurimĭ

— *Ideĭ fundamentale în* Economia Politică şi o nouă teorie sociologică, de *Ioan Socaciu*, profesor în Braşov, a apĕrut în tipografia A. Mureşan din Braşov, în editura autoruluĭ şi se poate procura de-acolo pentru *preţul de 65 cr.*

*

A apărut **„LITURGIA** sfântuluĭ Ioan Crisostom“ de Nicolae Ştef, inv. în Arad, *ediţia II.* pentru cor mixt, cu maĭ multe *pricesne*, irmoase, şi un adaus de cântĕrĭ naţionale. — Preţul unuĭ exempl. 3 fl legat cu firme 50 cr. maĭ mult; se află de vênzare la administraţia „Tr. Pop“.

Cartea plugarilor de Ioan Georgescu costă 25 cr. se poate procura dela Tipografia „Aurora“ din Gherla. ocupaţiunilor de casă. — Din literatura şcolară. — Informaţiunĭ. — Felurimĭ. — Corespondenţă.

*

Un comentariu la § 96 al *„Statutului organic bisericesc gr.-or. rom.“* după 30 de ani, de I. cav. de *Puşcariu*. Braşov, 1899. Tipografia Ciurcu et. comp. O broşură în format mare cu un text de 39 pagini. Preţul 1 coroană. Se poate comanda şi dela Librăria numitei tipografiĭ.

*

Exerciţiĭ intuitive şi gimnastice, manual pentru învĕţătoriĭ şcoalelor poporale române, întocmite după plan, de Ioan *Tuducescu*, învĕţător în *Lipova*. Ediţia a III. Preţul unuĭ exemplar: 30 crucerĭ.

*

Almanach, edat de *„Reuniunea învĕţătorilor românĭ* de la şcoalele confesionale gr.-or. din diec. *Caransebeşuluĭ*, din incidentul *adunăriĭ generale iubilare*, ţinută în zilele de 10/22 şi 11/23 Septemvrie 1895, cu care ocasiune s'a inaugurat monumentul lui *Constantin Diaconoviciu-Loga*. — Editura comitetuluĭ reuniuniĭ. — Sub acest titlu harnica reuniune a învĕţătorilor nostri din diecesa Caransebeşuluĭ a scos de sub tipar în „Tipografia diecesană“ din Caransebeş un op voluminos, peste 230 paginĭ, în format mare şi elegant, avênd un cuprins bogat şi de interes general. *Preţul* cărţiĭ este *numaĭ 1 fl. v. a.* şi se poate comanda de la „Librăria diecesană“ din Caransebeş.

Pentru membriĭ Reuniuneĭ opul s'a pus la disposiţiunea P. On. domnĭ protopresbiterĭ din diecesa Caransebeşuluĭ spre vênzare, ear' pentru celalalt On. public se află de vênzare (cu preţul de 1 fl. plus porto postal de 15 cr. v. a.) la Librăria diecesană din Caransebeş şi la notariul comitetuluĭ, Ioan Marcu, inv. în Német-Bogsán.

*

Gramatica Română pentru învĕţămêntul primar, partea I. de *Ioan Petran*, profesor siminarial (apărută în Arad, 1898 preţul 15 cr.) e aprobată de Ven. Consistor din Arad. Venitul curat al acestei cărţi didactice este destinat pentru înfiinţarea unui fond, din care să se premieze învĕţătoriĭ nostri, cari se vor distinge pe terenul învĕţămêntuluĭ şi, îndeosebĭ, în propunerea *limbei materne*. Se poate comanda şi dela adm. „Tribunei Poporului.“

*

„Drepturile, datorinţele şi responsabilitatea membrilor de direcţiune“, de Alfred Kormos, trad. de Constantin Pop, funcţionar la „Albina“. Carte foarte importantă pentru membrii din direcţiunea tuturor institutelor de bani şi a ori-căror societăţi pe acţii. Costă 1 fl. 50.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Banca generală de asigurare mutuală.

„TRANSILVANIA“

(33) 98— ÎN SIBIIU.

asigurează pe lângă cele mai favorabile condiţiuni:

1. în contra primejdiei de foc şi de explosiuni; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, producte de câmp, mobile ş. a.;

2. pe viaţa omului în toate combinaţiunile, precum: asigurări de capitaluri în casul morţii şi pentru terminuri fixate, de zestre şi de rente.

Deslușiri se dau, şi oferte de asigurări se primesc din comitatele: *Arad, Bichiş, Bihor, Ciănad, Caraş-Severin, Timiş şi Torontal*

Agentura principală din Arad.

Strada (Széchenyi Nr. 1. casa dlui advocat Dr. Virgil Bogdan etagiul II.) precum şi prin agenturile cercuale şi speciale.

Imprumuturi ieftine pe amortisaţie

Recomand în atenţiunea on. proprietari de pământ şi proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obţinè până la cele mai mari sume şi pe lângă condiţiuni foarte favorabile

imprumuturi ieftne amortisaţionale cu amortisaţie de 15—50 ani.

Nu comput înainte nici un fel de remuneraţie, convertesc datorii vech, de asemenea la dorinţă anticipez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mĕ la faptul, că de mai mulţi ani la foarte numĕrosi inşi i-am împlinit spre cea mai mare mulţumire a lor trebuinţele de imprumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ şi proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de imprumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4% 4½ şi 5%

pe lângă amortisare corespunzĕtoare din capital

Institut de imprumut pe imobile şi moşii 220 42—56

Szües F. Vilmos

ARAD, Fő-ut Nr. 5, vis-à.vis cu moara Széchenyi.

Fabrică de Casse.

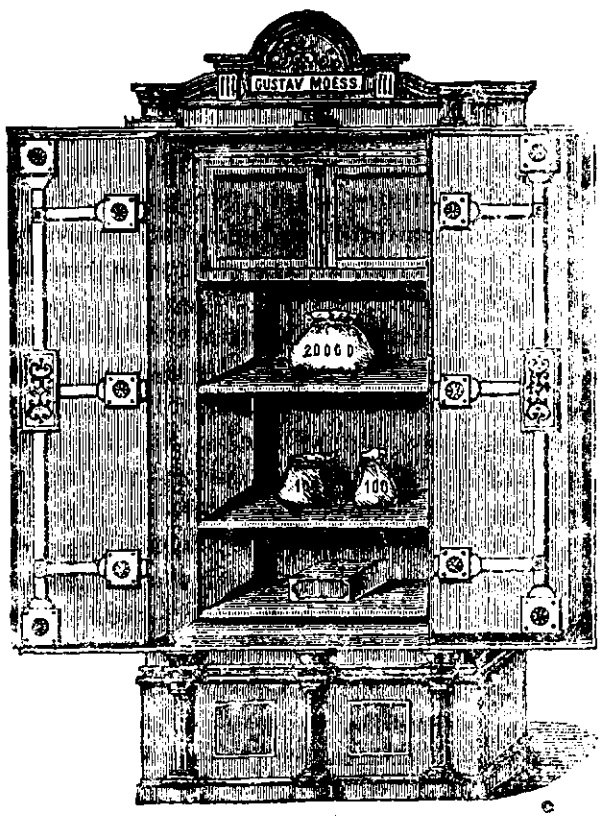

In atelierul meu se construesc

Casse de fer

obicinuite, din cel mai solid material, sigure contra focului şi spargerei.

Casse-Panczer

pentru bănci, construite din cel mai veritabil oţel.

Ori-ce spargere e absolut imposibilă fie cu ori-ce instrument anume meşteşugit pentru scopul acesta.

Garantez pe deplin că în termin de 24 oare aceste casse nu se vor putè găuri.

Rog deci On. public, care are trebuinţă de Casse de fer, să mĕ onoreze cu încrederea şi cu comandele sale, asigurându-'l că va fi pe deplin satisfăcut.

Pentru biserici şi comune liferez casse pe lângă solvire în rate după învoială.

Lista preţurilor gratuit şi franco.

Cu distinsă stimă:

GUSTAW MOESS

fabrică de casse

366 5— SIBIIU Strada Poplăcei-mari Nr 8.

Tipografia „Tribuna Poporului“ Aurel Popovici-Barcianu în Arad.